

ԴԵԼՎԵՐ, 8 ՄԱՅԻՍ, ԱՌՅԵՆ ՏՄՊՆ: Մայիսի 6-ին ԱՄՆ Կոլորադոյի նահանգը ճանաչել է Ֆայոց ցեղաստանությունը: Ինչպես տեղեկացնում են ԱՄՆ Ֆայոցական համագումարից, Կոլորադոյի օրենսդիր ժողովի քվեով 02-022 որոշումը ամբողջ 24-ը հռչակել է «Կոլորադոյում Ֆայոց ցեղաստանության հիմնական օր»: Միաժամանակ ԱՄՆ Կոնգրեսին եւս կոչ է արվում դադարեցնել Ֆայոց ցեղաստանությունը: Ընդունված որոշման մեջ նշվում է, որ «հայ ժողովրդի ոչնչացումը ուղեկցվում էր հայկական եկեղեցիների, դպրոցների, գրադարանների եւ մշակութային արժեքների ոչնչացմամբ»: «Մենք շարունակում ենք Կոլորադոյի ամերիկահայ բնակիչներին այս նախաձեռնությանն օժանդակելու համար: Ցեղաստանությունը ճանաչող օրենսդիր մարմինների քվեով ԱՄՆ-ում եւ աշխարհում բարեկամները եւ ազգային կազմակերպությունները կարող են օգնել», հայտարարել է ԱՄՆ Ֆայոցական համագումարի Արեւմտյան գրասենյակի Տեղեկատվության Փոքր Աբաջյանը: Կոլորադոյի նահանգապետը Ֆայոց ցեղաստանության վերաբերյալ հայտարարություններ էին կատարել 1981, 1986, 1987 եւ 1990 թթ.-ին: Ըստ նույն աղբյուրի, Ֆայոց ցեղաստանությունը ԱՄՆ-ում ճանաչել են 27 նահանգներ՝ Կալիֆոռնիա, Ջորջիա, Ալյասկա, Մերիլենդ, Նյու Յորք, Նյու Մեքսիկո, Մասաչուսեթս, Յուտա, Վիրջինիա, Միչիգան, Վիսկոնսին եւ այլն:

ԱՃԱՏԱԳՐՈՒՄ
Շուշին ավելին է, քան հաղթանակը

Էջեր ռազմաճակատային օրագրից

ՇՈՐԻ ԲԱՆԱՅՆ, Տրեւն ընկնելուն հետ Ստեփանակերտը ոչ թե բռնաբերված էր, այլ՝ արդեն թափափված: Առավոտ օրիս փողոց էին ելնում նախ զոհաբերիչ, ապա նոր կանաչ: Հարկավոր էր հավելել դիակները: Դեռ 1992-ի հունվարին ԼՂՀ նորարար Չեռազյան խորհուրդը որոշում ընդունեց «խորհուրդ չսալ» (արգելել բայից դեղու-

սանքերս հրաժարվեցին) զոհվածներին հողարկավորել բազմամարդ թափուրով, քանի որ Ստեփանակերտը գիտեր-ցերեկ ռմբակահարվում էր Շուշից: Սկսած 1991 թվականի դեկտեմբերից ֆաղափ վրա կրակում էին «Ալազան» հակակառվարային սարքավորումներից: Իսկ 1992 թվականի հունվարի 13-ից թուրք-ազերիները «Գրադ» հրթիռները գործադրեցին ա-

ռաջին անգամ Շահումյանում: Փետրվարի առաջին իսկ ճանաչողական սկզբնական Ստեփանակերտի սիստեմա-սիկ գնդակոծումները Շուշից: Ամեն մի հրթիռ-հրեծ մի վիթխարի սիգնալ էր երեք մետր երկարությամբ եւ 100 կգ կշռով: Այն ոչ միայն ավերում էր իր ճանապարհին ամեն ինչ, այլեւ՝ հրկիզում: Ամեն մի համազարկը մահաբեր ֆոտոսուն հրթիռ էր: Գիտեր՝ ասես գիտաստղ երկնում: Օրական ավելի քան հարյուր համազարկ: Թիրախը միայն Արցախի մայրաքաղաքը չէր: Պահեր էին լինում, որ եւ սեւ ծխի միաժամանակ վեր ելնող սյուներ էի տեսնում ֆաղափ բռնակալային եւ հեծուրյանը որոշում բնակավայրերը: Շուշին է, Բարինակը, Կարմիրը, Նորազյուղը, Ալկերանը եւ այլն:

Հարողների հրճվածները:

Ու այդ բոլորը՝ Աստու սված ամեն օր: Իմանալի՜ն իմ նախնիները, որ բաղված էին Շուշիի երկու մեծ եւ երկու փոքր գերեզմանոցներում, թե երբեք Արցախի հին մայրաքաղաքը գիտեր-ցերեկ մահ է սփռելու իր շուրջը: Թե դառնալով Ֆայոցականի մշակութային կենտրոններից մեկը, ամբողջապես վերածվելու է կրակակե-սերի եւ զուգորդվելու է չարիի հետ: Թե մենք այլընտրանք չենք ունենալու, քան գրավել Շուշիի թերթը:

Sbu # էջ 7

Նոր սկանդալ թուրք-ֆրանսիական հարաբերություններում

ՍԵՎԱԿԱՆ, 8 ՄԱՅԻՍ, ԱՌՅԵՆ ՏՄՊՆ: Փարիզի մեծերի «Սան Լազար» կայանում «Լազարոզներ առանց սահմանի» կազմակերպության կողմից աշխարհի ֆարեգի վրա տեղադրվել են մամուլի ազատության բեմադրությունների 38 լուսանկարներ, որոնց թվում Սաղոմա Չուսեյնի եւ Մուսամմար Բադաֆիի նկարների կողմին է թուրքի ազդեցությունը: Վերջինս լուսանկարի սակ նշվում է, թե «Թուրքիայի հարավարեւելյան սարածառքանում հայտարարված արտակարգ դրության դաժնաճակով երկրում ռեժիմի հարկերը եւ մամուլի ազատությունը, բանակը տեղի ունեցող գործընթացները մեկնաբանում է ըստ սեփական հայեցողության»:

Թուրքիայի գլխավոր Եսաթ մարտի է դասական հայց հարուցել «Լազարոզներ առանց սահմանի» կազմակերպության դեմ, եւ այս նպատակով արդեն վարձվել է ֆրանսիացի փաստաբան: Անձամբ գեներալ Քոլլիբոլուն այս օրերին գտնվում է Բրյուսելում՝ մասնակցելով ԱՍՕ-ի ռազմական կոմիտեի հավաքին:

Թուրքիայի ամենաանհիմնական բիզնեսի հիմնադիրը հայ է

ՍԵՎԱԿԱՆ, 8 ՄԱՅԻՍ, ԱՌՅԵՆ ՏՄՊՆ: Պարզվել է, որ Թուրքիայի ամենաանհիմնական բիզնեսի հիմնադիրը հայ է: Սաթիմ Կոչումը Սամսոնյան կայանում մայրաքաղաք Սամսոնում դեռ 14 տարեկան առաջ, գրում է թուրքական «Սաթիմ» թերթը, վկայակոչելով այդ ուղղությամբ արված ուսումնասիրությունները: Ըստ թերթի, դա հիմնադիրը եղել է Ալեքսի Չիլիջյանը, որ իր «Ռուսական ու հարուստ ընտանիքով այն ընկնող» զանգերի արհեստանոցը հիմնել է 1623 թ.-ին: Նույնանուն ընկերությունը Թուրքիայում գործունեություն է ծավալել մինչեւ 1929 թ.-ը, որից հետո դա տեղեկ տեղափոխվել է ԱՄՆ: Այդ տեղ ընտանեկան թիզները մասնագիտացած էր հակառակ ջազային նվագախմբերի համար հասուկ զանգեր դաստաստելու մեջ: Արմանը Չիլիջյանը

արդիականացրել է ընկերությանը, իսկ նրա դուստրերը կրկին գործունեություն են ծավալել նաեւ Սամսոնում: «Սաթիմը» նույն է, որ իր արհիվով այս ընկերությունը գրադեցնում է 27-րդ տեղն աշխարհում, իսկ ամենաանհիմնական բիզնեսը հիմնադրվել է ճաղոնիայում՝ 578 թ.-ին Կոնգո Գուոմի կողմից, որի հետնորդները բարձրանում են նրա գործը մինչեւ այժմ: Թերթը հրատարակել է նաեւ ամենահարուստ ընտանեկան բիզնեսի ներկայացուցիչների ցուցակը, որի 116 անդամներից չորսը թուրքեր են: Թուրքական խոսքով «Քոչ գրուրի»-ը 49-րդն է այդ ցուցակում, «Սաթիմը»՝ հոլիդիզը՝ 56-րդը, «Դոլուս գրուրի»-ը՝ 60-րդը եւ «Գանաթ»՝ 106-րդը:

Եւրոն. Մարտը բարձրանալով է

ԹԵԼ ԱՎԻՎ, 8 ՄԱՅԻՍ, ԱՌՅԵՆ ՏՄՊՆ: Խուրայելական Ռիեն-Լեցինոն փախում էրեքաթի կատարված ահաբեկչական գործողության դասախմբանախմբությունը ստանձնել է «Համաս» ահաբեկչական կազմակերպությունը: Ահաբեկչությունից զոհվել է 16 եւ վիրավորվել առնվազն 64 մարդ: Այս մասին հաղորդում է Die Welt թերթը: Խուրայել մեկնելուց առաջ Վաշինգտոնում մամուլի առույթի ժամանակ Խուրայելի վարչապետ Մարի Եւրոնը հայտարարել է, որ երեքաթի իրականացված ահաբեկչական գործողությունից հետո Խուրայել ահաբեկչության դեմ լայն կողմի այնքան ժամանակ, քանի դեռ ահաբեկչությունը «չի դադարեցրել իր գոյությունը»: Եւրոնը երկվել է անմասախի անել «ահաբեկչության երթակառուցվածքը», ընդգծելով, որ «մարտը բարձրանալով է»:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ
Ֆայոցական եւ Բրազիլիայի նախագահները դրական են գնահատում հարաբերությունների զարգացումը

ԲՐԱԶԻԼԻԱ, 8 ՄԱՅԻՍ, ԱՌՅԵՆ ՏՄՊՆ: Մայիսի 7-ի առավոտյան Ռոբերտ Բոչարյանը եւ նրա գլխավորած դասախմբությունը Սան Պաուլոյից ժամանեցին Բրազիլիա, որտեղ ծրագրված էին 33 նախագահի Բրազիլիայի Դաւնային Հանրապետություն դասախմբական այցի գլխավոր իրադարձությունները: Նախագահներ Ռոբերտ Բոչարյանի եւ Ֆերնանդո Էնրիկե Կարդոզի հանդիպումը սկսվեց տեղական ժամանակով 10.30-ին եւ տեւեց մի քանի րոպե: Եւրոնը եւս ավելի երկար է: Կարդոզի խնդրանքով 33 նախագահը ներկայացրել է Հարավային

Կովկասում եւ հարակից սարածառքանում իրավիճակն ու հնարավոր զարգացումները, կազմությունը Հայաստանում: Իր հերթին ԲՈՂ նախագահն անդրադարձել է լատինամերիկյան սարածառքանում առկա գործընթացների հեռանկարներին: Խոսվել է երկու երկրների միջեւ անմիջական, սարածառքանային ու միջազգային համագործակցության հնարավորությունների մասին: Եվ, ինչպես հեռազայում գնահատեց Ռոբերտ Բոչարյանը, Եւրոնը ու կոնկրետ հարցերի վերաբերյալ երկու կողմերի մոտեցումները համահունչ են եղել:

Sbu # էջ 2

Ալիեր այս ամիս անդայան կայցելի Իրան

ԲԱԲԵՐ, 8 ՄԱՅԻՍ, ԱՌՅԵՆ ՏՄՊՆ: «Հուսով եմ, նախագահ Դեյրա Ալիերի այցը ԻԻՀ կայանա մայիսի ընթացքում», «Եւ Փի Էյ»-ին հայտնել է Ադրբեջանի ԱԳ ղեկավար Վիլայաթ Գուլիերը: Ըստ նրա, կոնկրետ ժամանակները մասին վաղ է խոսել, սակայն նախագահ Ալիերը լի է վճռակալությամբ ուղեւորություն կատարելու հարեւան երկիր հենց այս ամիս: Նախարարը նաեւ հայտնել է, որ հունիսի 8-9-ը ստասվում է ղեկավարի ոչ ղեկավարական այցը Սանկ Պետերբուրգ՝ ՌԴ նախագահ Վ. Պուտինի հրավերով: Նկատի առնելով այցի ոչ ղեկավարական բնույթը, փաստաթղթերի ստորագրում չի նախատեսվում: Դա վերաբերում է եւ Կասպիցի հասակի բաժանման մասին դաստաստող արձանագրությանը:

ԳԱՐՏԻ
Իրան-ԱՄՆ բարձր մակարդակով գաղտնի բանակցություններ Ըվեյցարիայում եւ Կիոտոյում

Իրանը եւ Ա. Նահանգները երկար ժամանակ գաղտնի բանակցություններ են անցկացնում երկրորդ ռազմաֆաղափական հարցերի շուրջ: Երկ նման հայտարարություն է արել Իրանի խորհրդարանի արտաին հարցերով հանձնաժողովի նախագահ Մոհսեն Միրզամադին, հաղորդում է ԻՆՆԱ գործակալությունը: Միրզամադինի խոսքերով, Ըվեյցարիայում եւ Կիոտոյում արդեն տեղի են ունեցել իրան-ամերիկյան մի քանի փուլերով բանակցություններ, որոնց մասնակցել են երկու ղեկավարներին արտաին գերատեսչությունների բարձրաստիճան դասոնյաներ: Միրզամադին

այլ մանրամասներ հաղորդելուց հրաժարվել է, ավելացնելով, որ Իրան-ամերիկյան մերժեցմանը կողմնակից է եւ «այս պահին Իրանի եւ ԱՄՆ-ի հարաբերությունների բարելավումը համապատասխանում է Թեհրանի Եւրոնին»: Արդիկ վերջերին իրանական «Էնթեխաթ» օրաթերթը գրեց, որ Իրանի նախկին նախագահ, այժմ՝ Պահադան խորհրդի նախագահ, Պահադան խորհրդի նախագահ, Միրզամադինի ղեկավար հանդիպումներ է ունեցել Իրանի խորհրդարանականների հետ: Ինձարկելու ԱՄՆ կոնգրեսականների հետ բանակցություններ վարելու հնարա-

վորությունը: Ավելին, նույն օրերին քիթանական «Ֆայնենցիլ թայմսը» հաղորդեց, թե հեղափոխության առաջնորդ Ալի խամենեյի Իրանի անվտանգության ազգային խորհրդին հանձնարարել է ուսումնասիրել Իրանի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ բանակցություններ սկսելու հնարավորությունը: Այդ օրերին իրանական թերթերն առաջարկեցին Վաշինգտոնի հետ երկխոսության մեջ մտնել՝ օգտագործելով բոլոր ղեկավարների խողովակները, ինչպես, օրինակ, Կիոտոյի կամ Ըվեյցարիայի:

Պ. Տ.

Ազգային

Ս. ԼԱԶԱՆՅԱՆԻ

Նահասակների հիշատակի ոգեկոչումներ Ման Ֆրանցիսկոյում եւ Ելու Յորթում

«Ինձ համար մեծ լուրջ է ոչ միայն լինել այստեղ այս երեկո, այլև ջերմահին ընդունելության արժանանալ հայ համայնի կողմից: Իմ կատարածը մեծ բան չէր», ասել է ամերիկացի գրող Սամանթա Փաուերը, որի վերջերս հրատարակված «Դժոխքից բխած խնդիր: Ամերիկան եւ ցեղատանության դարը» գրքի առաջին զուգընթաց վերնագրված է «Ցեղի սղա-նություն» եւ նվիրված է Հայոց ցեղատանությանն ու Ամերիկայի «անբավարար» դիրքում գտնվող այդ հարցում: Հեղինակը, ըստ ինքնաստեղծ ճանաչման, վերաբերում է Ման Ֆրանցիսկոյի Սթ. Ֆրանցիսկոյի 87-րդ սարելիցի առթիվ կազմակերպված Ցոցի Երջանի սարեկան հիշատակի օրվա հանդիսությունների ընթացքում, որին ներկա են եղել սենսոր Ջեյմս Սիլվերը, Բարիստրա Ռիլլի Բրաունը եւ այլ ժամանակակից անձինք:

Վերակազմված թմուկի շրջը, Բարիստրա Ռիլլի համալսարանի այցելու դասախոս, թուրքական ուսումնասիրությունների դոկտոր Ռուբեն Առաքելյանը եւ ուրիշներ: Տեղի է ունեցել նաեւ գեղարվեստական ծրագիր:

Մյուս կողմից, Ելու Յորթի կառավարիչ Ջորջ Փաթախի, Մանիթեթի իր աշխատակալու ամերիկացի 25-ի կազմակերպված Ցեղատանության հիշատակի հանդիսություններում իր ջերմահին հարգանքի տուրք է մատուցել 102-ամյա վերադարձի Ելու Սեր-Տերյանին եւ կոչ է արել թուրքական կառավարության իրերը կոչել իրենց անուններով, այսինքն «Ցեղատանությունը ճանաչել որդես այդպիսին»:

Խստագույն բառերով արտահայտված իր հայտարարության մեջ կառավարիչը նշել է «1915-1923 թթ. Հայոց ցեղատանությունը կազմակերպված ոչնչացման արժակ էր, որի հետևանքով հայ ժողովրդի մեծ մասը կորցրվեց, կորցրեց իր ժառանգական հողերը եւ ցրվեց աշխարհով մեկ»: Այնուհետեւ ավելացրել է «Ժխտումը զարեւելի մի բան է, որը չդիմացնում է սեղ զսնի հիմնականում մշակութային կազմակերպված եւ բարոյական նորմերին հավասարի մյուսը բարոյականների բանավեճերում: Ցեղատանության ճանաչման հարազատ գործընթացում բոլոր նրանք, ովքեր կողմ են լինելու համարվելու են Ելու Յորթի ժառանգության հաղափարներ»:

Հայկական ազգային կոմիտեի անունից խոսել անցելով Ելու Յորթի մասնաճյուղի նախագահ Ալեքս Սարգսյանը խորհրդակցություններում է հայտնել կառավարչին «Հայ դասին իր նվիրվածության եւ անձնական ներդրումի համար: Հայ դասի գրասենյակի սեղեկակալությունն այս առթիվ հիշեցնում է, որ անցյալ տարի կառավարիչը, ի նշանավորում 1700-ամյակի, հունիսի 17-ը հայտարարել է եմփայր Սթեյթի կողմից «Հայ առաքելական եկեղեցու ճանաչման օր»:

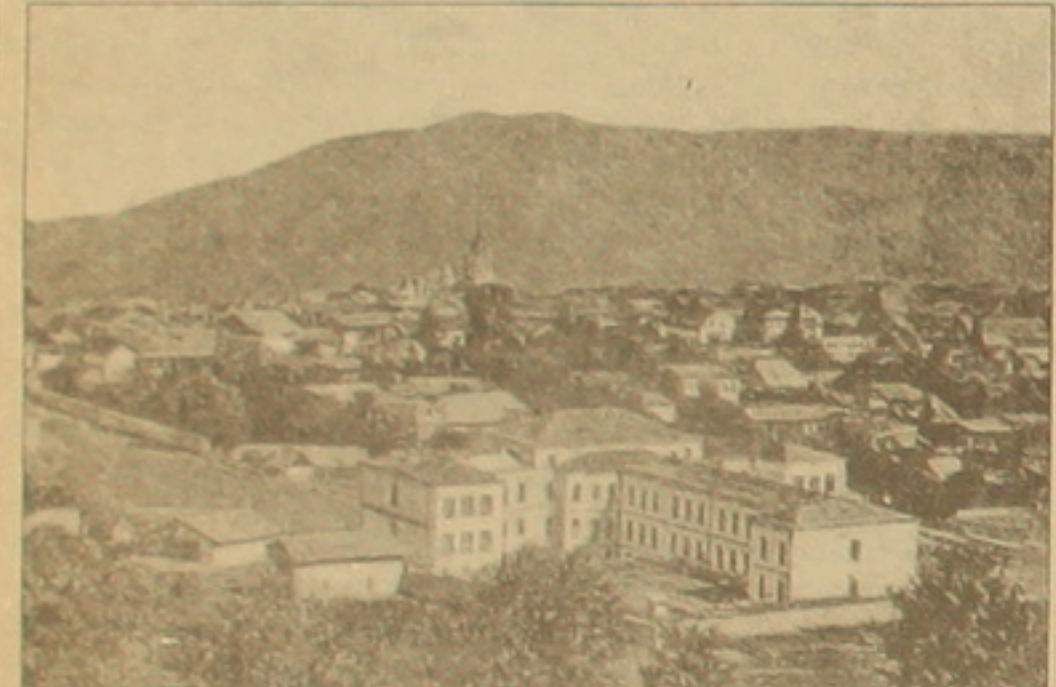
Այս սարվա հավաքին, բացի սկսված Տերյանից, մասնակցել են նաեւ Ազգի Էլյանը Ելու Յորթի Հայ սնից, Ալեքս Սարգսյանն ու Դավիթ Աբարյանը: Հայ դասի Ելու Յորթի գրասենյակից, Մյուռոն Ազգիկյանը, Ջիլյու Քյուլիեյանը, Շանթ Գազարյանը եւ Քրիստին Գարամանյանը: Հանդիսավարն է եղել Անտոյ Գիսեյանը, որը վերջին տարիներին կառավարող ժողովրդի է այդ ժամանակ կառավարված հիշատակի հանդիսությունների ժամանակ:

Թեթե մակուրային առու-մով վերջին հարյուրամյակների ընթացքում Հու-ժին հասել էր զարգացման որոշակի մակարդակի, անգամ կովկասի մասշտաբով, սակայն Բաղրամյան նահանգային ժողովրդի է օտար գավառների նկատմամբ հեռակենտրոն: Արցախի հիմնադրումը մայրաքաղաքի կենսագրության ամենաողբերգական փուլը, թերեւս, սկսվել է 1920 թվականի մարտի 23-ից, երբ մեծամասնություն կազմող հայ ազգաբնակչությունը բռնադատվել է Բաղրամի, իսկ Հուժինի հայկական բաղամասը՝ ենթարկվել կողոպուտի ու ավերի: Ավելի քան 70 տարի զսն-

գրիների բուն նշանակը՝ հրի մատնել Սեփանակերտը՝ նույնպես արժանացնելով Հուժինի երեքնի ծակասարին: Երբ Սեփանակերտից դուրս քրվեց այդտեղ տեղակայված խորհրդային բանակի մոտոհրաձգային զույգը, հրթիռահրեճակոծությունները դարձան ավելի ինտենսիվ, իսկ հայկական գյուղերը դարձան էլուզակային ուսնագրությունների մատնական թիրախ:

Ների արհուրություն: Հուժինի ազատագրման գործողությունն սկսվեց մայիսի 7-ին, որն իրականացվեց 4 ուղղությամբ: Առաջին երկու ուղղություններով՝ կենտրոնական ու արեւելյան, հայ ինքնապաշտպանական զորամասերը լուրջ թափանցեցին անմիջապես Հուժին, իսկ Ջանհասանի ու Լիսազորի ուղղությամբ հարձակումը նշանակալից օգուտ չբերեց: Երկրորդը՝ հակառակորդին մոլորեցնելու եւ հնարավորության դեպքում նրան արգելակման մեջ առնելու համար: Հայկական ջոկատների կազմակերպված գործողությունները հաջողու-

Հուժին՝ հաղթանակների գասկահարթակ

վելով այդքանցանցից ձեռնում, Հուժին վարչական, մակուրային ու առեւտրահետազոտական կենտրոնի վերածվել էր ազգայնական ուղի, որտեղ ծնունդ էր առնում մահմեդական գաղափարախոսությունը: Հուժին իր հայեցի դիմագիծը կորցրեց հասկալից արցախյան բարձրան սկզբնաճառում 1988-ին, երբ ազերական խաժամուժի գանգավորային անկախությունները ստի-ղծեցին Հուժինի հայերին աղաքսա-րան փնտրել Սեփանակերտում եւ մերձակա հայկական գյուղերում: Վերջին հայի արտաքուրսից հետո Հուժին դարձավ յուրօրինակ ուղա-դարձ Արցախի իսլամությունների ռազմասենյակ ծրագրերի իրակա-նացման համար: Կարճ ժամանակա-կան ընթացքում այստեղ վերաբնա-կեցվեցին ոչ միայն հազարավոր այդքանցանցներ, այլեւ բնակչու-թյունը զինված հրոսակախման, որով դարձան արգելափակված հար-ձակումներ ինչ գործում հայկական բնակավայրերի վրա: 1991-ի սեպտեմբերին Հուժինից Սեփանակերտի վրա արձակված «Ալազան» զորքի առաջին հրթի-րները լարագուցակորեն զուժեցին ա-

փձակն առավել վաթառ էր Սե-փանակերտում: Էլեկտրաէներգիայի, վառելիքի, սննդի ու դեղորայքի թա-կասը, ինչպես նաեւ նկուղային թա-վանները, որտեղ աղաքսանել էր խաղաղ բնակչությունը՝ թա-լանվելու համար օւմտեքից ու հր-թիներից, զոհվելու հավանակա-նությունից բացի, նաեւ համաձա-րակի բռնկման վտանգ էին ստեղծել: Կրակն օդակի մեջ առնված Ար-ցախյան այլ ելի յունք, քան որվել ու-ժեց եւ ծեղվել աղաքսան օդակը: Կենսական անհրաժեշտություն էր դարձել բնակչության կրակակետի ոչնչացումը: 1992-ի ձմռանը Արցախի ինքնա-պաշտպանական ուժերը ձեռնա-մուխ եղան Ջանհիլուի, Սալիբեյ-լուի եւ Խոջալուի կրակակետերի ոչնչացմանը, որի բարեհաջող ի-րականացումն ավելի բարձրացրեց հայ ազատամարտիկների մարտա-կան ոգին: Հերթը Ջանհասանի ու Հուժինի կրակակետերին էր, որոնց վնասագրեծումը ռազմական շե-սակետից գործնականում դժվար էր: Գրոհի ուղանը կազմվեց խելա-ցի ու ձգորի: Հաճի առնվեց նաեւ մարտական գործողությունների մասնակցող հայ ազատամարտիկ-

րյանը թակվեցին: Մայիսի 9-ի առափոջան մարտերը ընթանում էին Հուժինում: Հակառակորդի դիմադրու-թյունը սարեային էր, եւ արդեն օր-վա վերջին Արցախի հիմնադրումը մայ-րաքաղաքը ազատագրված էր: Լեզնեդար Կոմանդոսի (Արկադի Տեր-Թադեոսյան) ղեկավարու-թյամբ կազմակերպված Հուժինի փայլուն ռազմագործողության նշանակությունը, կարծում ենք, հե-տագայում ավելի խորագրին ու-սումնասիրման ու գնահատմանի կարժանանա, բայց այսօր կարող ենք իրավամբ փաստել, որ ոչ միայն բեկումնային նշանակություն ունե-ցավ ազատագրական հաղթարձակի համար, այլեւ հենց Հուժինում ծեա-վորվեց միասնական բանակի ստեղծման գաղափարը: Բանակ, որ կազմավորվեց հայրենասիրաբար սոգորված ֆիդայական կամավոր ջոկատներից եւ կարողացավ արտա-կարգ ժայթաններում միավորել հայ ամբողջ ոգու բոլոր լիցիերը: Դաժանակական բանակ, որ դար-ձավ այսօրվա, թեկուզ փխրուն, խաղաղության հիմնական երա-խավորը: ԼՂՀ կայացման 10-ամյա ժամանակաընթացքում ձեռք բեր-ված մեր բոլոր նվաճումներն անհ-նար էր ժառանգեցնել առանց ժա-լանակական բանակի: Ամեն մի ար-ցախցու կենսագրության մեջ բա-նակը կա ու կլինի, քանզի ազգի կենսագրության բարեկարգությունը հենված է հենց ժողովրդի հերոսա-կան անցյալի վրա: Մայիս ամիսը հայոց բազմադա-րյա ժառանգության ընթացքում խորհրդանշել է առավելապես հաղթանակներ: Հուժինի ազատագ-րումը եւ ԼՂՀ ժառանգությունների բանակի ստեղծումը դրա իրական արտահայտությունն են: Փառավոր-վեմ, ուրեմն, Մայիսի 9-ի խորհր-դով, ու ազգովին բարեկարգվեն մեր երթը դեպի նոր, ավելի մեծ հաղթանակներ:

ՎԱՄ ԳԱՐԻՐՈՒՆԵԱՆ, Սեփանակերտ

Երբ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը վերադարձավ հայրենիք, Հուժինում արդեն ծածանվում էր հայոց ազատամարտի դրոշմը

Տասը տարի առաջ 1992 թ. մայիսի 6-ին Իրանի նախագահ Ռաֆսան-ջանիի հրավերով Թեհրան ծածա-նեցին Հայաստանի նախագահ Լե-ւոն Տեր-Պետրոսյանը եւ նրան ու-ղեկող ներկայացուցչական ժա-լիսությունը: Հայաստանի առա-ջին նախագահին Թեհրանի «Սե-հարաթ» օդանավակայանում ան-ձամբ դիմավորեց Ռաֆսանջանին: Այդ օրերին Թեհրան ծածանեց նաեւ Արցախի նախագահի ժա-լիսության Ցաղուր Սամեդը-վը: Իրանի ղեկավարությունը նույն-պես բարձր մակարդակով ընդու-նեց նաեւ Արցախի ղեկավարին: Սակայն այլ ինչ հրաժեշտի արտո-րությունները: Հարեւան հանրա-թյան մայրաքաղաք Թեհրանից Հայաստանի եւ Արցախի ղեկա-վարները վերադարձան Տարբեր տա-մադրություններով: Երբ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը վերադարձավ հայրե-

նի, Հուժինում ծածանվում էր ար-դեն հայոց ազատամարտի դրոշ-մը: Այդ ժամանակներից մինչ օրս Ար-ցախում փնտրում են «Հուժինը ղա-վադարար հանձնելու» մեջ կա-կածվողներին: Այսօր, 1995 թ. մա-յիսին Արցախի ժառանգություն-յան նախկին նախարար Ռաիիմ Ղազիբը Հուժին եւ Լաչինը հան-նելու ամբաստանությամբ դատա-րարվեց մահապատժի: Երբ Ղա-զիբը մեկ տարի առաջ արդեն փա-խել էր Բաղրամի ազգային անվան-զության մեկուսարանից: Քիչ բան չկորցրեց նաեւ Իրանը. թերեւս հենց Հուժինի ազատագրման ժամանակը դարաբար կարգավորման միջ-նորդի դեր ստանձնած Թեհրանը դուրս մնաց բանակցային գործը-նացից: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին եւ Յա-ղուր Սամեդըվին Թեհրանում միաժամանակ ընդունելը, ան-

ժուր, զուգահեռություն չէր: Մա-յիսի 7-ին Ռաֆսանջանիի ներկա-յությամբ Լեւոնյանի Դարաբարի եւ երկու հանրապետությունների (Հա-յաստանի եւ Արցախի) սահման-ների վիճակի կարգավորման, շե-սակետների մեծեցման ու լարվա-ծության թուլացման նշանակով սեղի ունեցած բանակցություննե-րի ընթացքում Տեր-Պետրոսյանն ու Սամեդըվը համաձայնության ե-կան ուղեկցանք մի փաստաթղթի շուրջ, որի 3-րդ եւ 4-րդ կետերում ասվում էր. «Կողմերը ցանկություն հայտնեցին հարաբերությունների կարգավորման հետ կապված բո-լոր հիմնահարցերը լուծել միջազ-գային իրավունքի նորմերի եւ ԵԱՀԿ-ի սկզբունքների համաձայն, կողմերը զեպեցին սահմանային հարցերի ու դարաբարային խնդրի փոխադարձ կարգավորումը, ստեղծված ՍԱԿ-ի կանոնադրու-

թյան հիմունքներով եւ ժայթանա-վորված միջազգային իրավունքի նորմերով»: Մայիսի 8-ի ուժ երեկոյան Հա-յաստանի առաջին նախագահի ղա-լիսական ժառանգությունը վե-րադարձվեց Երևան: Հուժին արդեն ազատագրված էր, թեւեւ մեծ աղ-ջը նշում են մայիսի 9-ին: Որո՞ ժամանակ անց, երբ Իրանի ար-գործմասարարի տեղակալ Վայե-զի ժամանեց Երևան եւ երկրի նա-խագահ Ռաֆսանջանիի բողոքի նամակը փոխանցեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին կապված հայերի կողմից Հուժին գրավելու հետ, Հա-յաստանի առաջին նախագահն ի-րեն բնորոշ անկեղծությամբ խոս-տովանեց, որ Հուժին գրավման հետ իմը կաղ լուրի, դա... դաժանակա-կանների մեծի գործն է: Հեթն թվով անհամեմատ ոլորտի է ժառանգական իրադարձություննե-

րին գնահատականներ տալը: Սա-կայն, մեր կարծիքով, 1992 թ. մայի-սի 6-8-ը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի Հայաստանից բացակայությունը ժառանգանորեն չափազանց ար-դարացված էր, մանավանդ եթե հաճի առնեն, որ Լեւոնյանը առաջին նախագահը լննարկում էր ժառանգության համար առանցքային հարցեր: Տեր-Պետրոսյանը ինչպես 1992-ին, այնպես էլ այսօր Բաղրա-մակալության մեջ չի ընդունում «մասիմալիզմը»: Հայաստանի առաջին նախագահի սրբա մատու-րությունը ղեկավար «մասիմալիզ-մի» արձանակներում: Բայց սա արդեն ժառանգություն է: Հուժինի փառաբանող հաղթանակը կոփվեց հայ ժողովրդի անձնագրի երիտասարդների արյան գնով:

ՌԱԹՈՒՆ ԿՆՈՒՅԱՆ

Միջազգային

«Առաջին համաշխարհային դաշտերի սահմաններին հայերը դավաճանեցին թուրքիային, իսկ այսօր իրենց այն ժամանակվա վերաբնակեցումն անվանոց վայրեր անվանում են ցեղասպանություն: Այսօր հայերը գավթել են արքեպեանական հողերը, եւ թուրքերը դեմ են, որ անգամ մի քիչ այդ հողերից տրվի հայերին: Ղարաբաղի հարցում Արքեպեանի ցանկացած որոշումն են կոպտաբեկում», համաձայն «Թուրան» գործակալության Բաբվում արքեպեանցի իր գործընկեր Սաֆար Աբիեի հետ հանդիպման ընթացքում ասել է թուրքիայի

լին հանդիպումներ է ունեցել Արքեպեանի ընդդիմադիր կուսակցությունների ղեկավարների հետ: «Չեք կարո՞ք թերթը մայիսի 8-ի համարում գրում է, որ մինչեւ տեղի էին ունենում այդ հանդիպումները, դեպի անասան առջեւ հավաքված մարդիկ կարգախոսներով ողջունել են թուրք-արքեպեանական բարեկամությունը եւ դասադասել Արքեպեանին ՊԿԿ-ի գործունեությունը: Չարք է ծագում էք խորհրդային տարիներին Մոսկվան ֆաջալերում էր Արքեպեանի սարածումը ՊԿԿ-ի գործունեությունը, իսկ ՊԱԿ-ի գեներալ Չեյդար Ալիեյը համակարգում ֆրակական ուղղությունը, առաջ

րար Համիդովն արքեպեանական «Գործ գայլերի» առաջնորդն էր: Բահչեյին առանձին-առանձին հանդիպել է նաեւ Ազգային ճակատի «բարեփոխիչներին» եւ «դասականներին» ղեկավարներ Ալի Բերիմովի եւ Սիրահանուլ Ֆաթաիի, ղեկավարից Սարգար Ջալալովի, Ազգային անկախության առաջնորդ Երթար Մամեդովի հետ: Բահչեյին հրաժարվել է հանդիպել Արքեպեանի կոմունիստների, նախկին նախագահ Այազ Մուրադիբովի կողմնակիցների, «Աղայաթի» եւ լիբերալների առաջնորդներ Իլյաս Իսմայիլովի եւ Լալա Շուվբեի հետ: Վերոնշյալ հանդիպումների ըն-

«Շուրին գրավելու ծրագիրը մշակվել է Ֆրանսիայում եւ Իրանում»

Արքեպեանի ֆալաֆաթ Ռոզան Նովրուզովուն «Չեք կարո՞ք» թերթում տեղում է, թե Շուրին գրավումը եղել է մանրակրկիտ ծրագրված գործողություն: Նովրուզովուն վկայություն է «ոչ անհայտ հայ գրող-ուսման Ջուրի Բալայանի» հարցազրույցը ֆրանսիական «Ամեն-III» հեռուստաընկերությանը 1994 թ., որում իր Բալայանն ասել է, թե Շուրին գրավելու մտադրանքն հիմք դրվել է ֆրան-

սիական Լիոն ֆալաֆուն: Բացի այդ, նույն է Նովրուզովուն, շրթան հասցում է նաեւ Իրան: Բալայանը ֆրանսիական «Պրոգրես» թերթին տված հարցազրույցում (14 ապրիլ, 1994 թ.), ըստ Նովրուզովունի, ասել է. «Շուրին վերաբերող առաջին նախագիծն իրականացվել է մայիսի 2-ին, Թեհրանում: Արդեն մայիսի 3-ին մեծ գիտեհի, որ մտակալ օրերին Շուրին կլինի մերը»:

Պայթուցիկ ծանրոցների հեղինակը հայսնի է

ԱՄՆ Ֆեդերալ անվտանգության ծառայության անցյալ ուրբաթ օրվա ընթացքում է այն պայթուցիկ ծանրոցների հեղինակին, որոնցից առաջինն է ինդոնեզիայի Կալիմանթան կղզու վրա հեղինակված ծանրոցը: Այդ 17 ուրիշ համանուն ծանրոցներ հայտնաբերվեցին Այովայի, Նեբրասկայի, Կոլորադոյի եւ Տեխասի նահանգներում: Երեքսրբի օրը Տեխասի Ամարիլո ֆալաֆուն 18-րդ ինֆանտերի ծանրոցներից մեկը կարգադրեց փոստալիցները բաց թողնել փոստատարի անցնելուց առաջ: Գիտելիս պայթուցիկ այդ ծանրոցներից մեկը վերջին օրերին վիրավորվել է 6 մարդ:

Մեթոքսների 11-ի ահաբեկչություններից եւ սիրբախի մամուլների դարձնակող անվտանգության հետ ղեկավար լիովին ուղի չեկած երկրում պայթուցիկ ծանրոցները վերականգնագրվել են միայն ահաբեկչական ցանցի ուղիվաճակով: Ըստ ՖԲԻ-ի հարյուրավոր գործակալների, բոլոր ծանրոցները «սարված են միեւնույն

անձի կամ խմբի կողմից (հավանաբար անհայտ)»:

Ֆեդերալ ՖԻ, որ բոլոր ծանրոցներն ունեն հետեյալ մեխանիզմը՝ սեֆալ, «Կառավարությունը վերահսկում է ծեղ ֆայլերը: Չեք ուշադրությունը հրավիրում են այն միակ միջոցով, որ ունեն: Կրկին կլինի իմ մասին»: Վերջում ստորագրված է «Բարեկամ»: Այս անձը որոշ չափով հիպեոցում է 1998 թ. Մոնթանայում ծեղակալված ՅուՆաթոնի (Թեոդոր Կալինսկի), որը 18 տարի առևտրապես էր արածել ծանր-ծանրոցները: Ի վերջո, ՖԲԻ-ի հոգեբանները, նկատելով 18 պայթուցիկ ծանրոցների հայտնվելու վայրերը, ընտրեցին 80-ական թթ. վերջերին ստեղծված հակակառավարական գիտելիքի շաղկապումը վերջինը անհայտ վարկածը: Երեքսրբի հետաքննությունը 1994-ին հրապարակեց գլխավոր կապակցության անունը դա Միսիսիպիում ծնված 22-ամյա Լյուկ Ջոն Ֆելդերն է:

Պ. Բ.

Կարգավորման հարցում Ալիեյը եւ Բահչեյին համակարծիք են

«Գործ գայլերի» առաջնորդը բացատրում է Անկարա-Երեւան հարաբերությունները, ֆանի դեռ հայկական ուժերը չեն հեռացել արքեպեանական հողերից

դաշտայնության նախարար Սաբահարյան Չամաֆոլուն:

Աբիե-Չամաֆոլուն հանդիպման ընթացքում ինքնակրկիտ են ռազմական ոլորտում թուրք-արքեպեանական համագործակցության ընդլայնման, դարաբայան կարգավորման, սարածաբայանային խնդիրներին առնչվող հարցեր: Աբիեյն իր թուրք գործընկերոջը գանգատել է, թե հայերը զավթած սարածոներն օգտագործում են թուրքերի արտադրության եւ արտահանման, ահաբեկչական խմբերի տարածումը, ՊԿԿ-ի ահաբեկչությունների գեներալ մասկարադրելու համար: Սեմ, ասել է Աբիեյը, կողմնակից են զավթած հողերը խաղող ճանապարհով ազատագրելուն, մյուս կողմից, արքեպեանական բանակը դաշտային է զախջախել զավթած սարածոների հայկական ահաբեկչական կենտրոնները:

Շաս ավելի ուշագրավ իրադարձություն է տեղի ունեցել Աբիե-Չամաֆոլուն հանդիպման օրը Բաբվում, Թուրքիայի դեստանասան առջեւ: Ինչպես տեղեկացրել են, թուրքական դեստանայությունը գլխավորել է փոխվարչապետ, «Գործ գայլերի» ֆալաֆական կազմակերպության Ազգայնական Երեւան կուսակցության նախագահ Դեյլեթ Բահչեյին: Բաբվում Թուրքիայի դեստանասանը Բահչե-

յինը՝ էլ այսօր էլ անկախ Արքեպեանը դաշտայնում ֆրոնտին: Չոթեֆ է բացատրել նաեւ, որ Թուրքիայի դեստանասան առաջ ցույցը կազմակերպել է Արքեպեանի ընդդիմությունը, որոնք «Գործ գայլերի» առաջնորդին տեղյակ տալիս Չեյդար Ալիեյի Թուրքիայի հանդեմ ոչ այնքան «եղբայրական» ֆալաֆականության մասին: Ամենայն հավանականությամբ, Ալիեյն այնքան էլ խանդավառված չէր Բահչեյին նախածեղությունը հանդիպելու արքեպեանական ընդդիմության ղեկավարների հետ: 1995 թ. ՄԻԹ-ի Ալիեյի դեմ կազմակերպած անհաջող դավադրությունից հետո սա առաջին դեմքն է, երբ թուրք բարձրաստիճան նման դաշտայն հանդիպում է Ալիեյի ընդդիմադիրների հետ: Արքեպեանում նախագահական ընտրությունները տեղի կունենան 2003 թ., եւ այս ֆայլով Բահչեյին հավանաբար փորձեց Բաբվում հասկացնել, որ Անկարան այլեւս չեզոք դիրք չի բռնի Արքեպեանի ներկայումս իրադարձությունների հարցում:

«Մուսավաթի» առաջնորդ Իսա Գամբարը Բահչեյին է համոզել Արքեպեանի ֆալաֆանսարկայների ցուցակը, որտեղ առաջին տեղում նշվում է Իսեմեդը Համիդովի անունը: Սա էլ հասկանալի է ծես է Արքեպեանի ԵԳ նախկին նախա-

թացում «Գործ գայլերի» առաջնորդը հաստատել է դաշտայնական Անկարայի դիրքում: Բահչեյը հեռ հայկական ուժերը չեն հեռացել զավթած սարածոներից եւ չի լուծվել արքեպեանցի փախսականների խնդիրը, Անկարա-Երեւան հարաբերությունները հաստատելու մասին խոսք անգամ չի կարող լինել:

Դեյլեթ Բահչեյին մայիսի 7-ի երեկոյան հանդիպել է նախագահ Ալիեյի հետ: «Թուրան» նույն է, որ Ալիեյ-Բահչեյի «երես առ երես» հանդիպումը շարունակվել է երկու ժամ: Բնականաբար, հանդիպման մասնամասերը չեն հաղորդվում: Արքեպեանի նախագահը բուրական դաշտայնության այցը ուղևորվել է «հասկանալի իրադարձություն բարեկամ, եղբայր երկու դեստանայների կապերի զարգացման» հարցում, իսկ բանակցություններն անցել են «բարեկամական եւ անկեղծ մթնոլորտում»: Բանակցությունների ընթացքում հիմնականում խոսվել է Ղարաբաղի մասին, ընդ որում դարաբայան հակամարտության խաղող կարգավորման հարցում Ալիեյը եւ Բահչեյին եղել են համակարծիք: Բահչեյին Ալիեյին եւս խոսասցել է, որ ֆանի դեռ հայերը չեն հեռացել զավթած հողերից, Թուրքիան ոչ մի դեմքում Հայաստանի հետ հարաբերություններ չի հաստատի:

«Թուրք դիվանագետի դեմք տեսնել չեմ ուզում»

Ասում է մի թուրքամետ կոնգրեսական

Շարունակելով տեղեկությունները Իսրայելի հասցեին ուղղված էջելիթի «ցեղասպանություն» բառի արձագանքների մասին (տես «Ազգի» ապրիլի 24-ի համարը), «Կալիֆոռնիա կուրիեր» թերթի հրատարակիչ եւ խմբագիր Հարոն Սասունյանը գրում է.

Թուրքիայի Երեւանի հասցեով վնասը շարունակվում է մնալ նույն-նախ օրը եւ լուրջ, ինչքան Երեւանում են ծանր: Ամեն տեսակի ջանքերն ու փորձերն աղարդում են բոլոր: Հրեաները չեն խաղաղվում: Երեւան չեն ընդունում անվազն յոթ տարեկան աղբյուրով հնչած Թուրքիայի վարչապետի ներողությունը: Հայոց ցեղասպանության միջաման դաշտայնությունից դասեր ֆազելով, էջելիթն այժմ «ողբերություն» է կոչում կասարվածը, եւ տեղեկությունների այս Երեւան Երեւանի հարցում անգամներին նա նշել է, որ «դաշտայնային դաշտայնություն

ում երկու կողմերն էլ աղետալի կորուստներ տեսնում են», եւ «որ սղանված դաշտայնությունների թիվը մեծադեպ չափազանցված է»:

Բարբարա Լեյնը անունով թուրքամետ մի անհայտից հետք է նշել «Երեւանի դիվան» թերթում տպագրված իր հոդվածում էջելիթի խոսքերը «ցնցող» է բնութագրել: Թուրքիայի խորհրդարանը, նրա կարծիքով, «բյուրանակալան» մի վայր է, իսկ թուրք ֆալաֆագետները «ողորմելի մարդկանց մի խումբ»: Հակառակ իրական դեմքերի վերաբերյալ նրա տպագրված, նա խոստովանել է, որ 1915 թ. «որոշ թուրքեր այնպիսի բաներ են արել, որ հարգարժան թուրքերը կամաչեին անել»: «Չափազանց ցնցող է, որ որեւէ թուրք, նույնիսկ մի ֆալաֆագետ, դեմագոգիայով զբաղվի եւ ներկայացնի ցեղասպանության մեղադրանք, որով օտարներն են թուրքերին մեղադրում», գրել է նա:

Բայց Թուրքիային հասցված անբանաբար հարվածը գուցե Մ. Նահանգների Կոնգրեսի անհայտ-թուրքական բարեկամության խմբակցության ֆայլայումն է, որի մասին «Թրիբյուն» թերթում ապրիլի 15-ին գրել է Չեյնեթ Գուրջանլին: Սեմ ջանքեր էին դադարեցվել Կոնգրեսի 38 անդամներին հավաքագրելու այդ խմբակցության մեջ: «Այժմ մենք չենք կարողանալու դիմակայել ինչպիսիք են հայերի ֆարգուրայանը Կոնգրեսում», գրել է նա: Թերթը ցավով նշել է, որ «սուկ մի բան դաշտայն դարձավ ֆայլայելու մի կարեւոր գործող մարմին, որի կազմության համար հսկայական ջանքեր են գործադրվել երեք տարի անընդմեջ»: Այդ խմբի անմասնորդանք ջանադրվել էր հեռական ծագումով կոնգրեսական Ռոբերտ Ուեյլերը (դեմոկրատ ֆլորիդայից), ասել է «Այլեւս ոչ մի թուրք դիվանագետի դեմք տեսնել չեմ ուզում»:

Վրացի ֆախանան կոչվում է աղանդների դեմ

Հայր Բասիլի Սկալապիլիին, որին մեղադրում են կրոնական փոխանակությունների եւ մարդու իրավունքների դաշտայնության կոմիտեների վրա կասկածի հարձակումների մեջ, Երեւանում է ահաբեկել իր «բեմախոսներին»:

«Վրաստան այսօր» թերթի քրեականից Գեորգի Լոմսաձեն, ըստ «Պատերազմի ինստիտուտի» լրագրության, տեղեկացնում է, որ հայր Բասիլի կողմնակիցները ապրիլի 22-ին Երեւանում է տղառնացել են օտարերկրացի դիտորդներին, որոնք դաշտայնության օրը Թրիբյունի Երեւանի դաշտայնում են Երեւանում փորձել են գրառումներ կատարել: Դաշտայնությունը հեռաձգվել է մինչեւ մայիսի 16-ը: Սկալապիլիին հարձակումների անմասնագիտակի թիրախ են դարձել երկու լիցենզիայի վրա, որոնք վերջին երկուսուկես տարուց գրանցել են 80 կասկածի հարձակումներ իրենց դեմ, աղանդի հետեւորդներից ավելի քան հազար հոգի վնասված է ստացել:

Ըստ լրագրության, Սկալապիլիին իրեն լիցենզիայից ինֆուսահ է զգում, որովհետեւ ըստ երեւոյթի վայելում է օրինադրական մարմինների աջակցությունը: «Ես ամեն ինչ կանեմ թույլ չեմ տալու, որ հակառակադաշտ աղանդներն արմատներ գցեն Վրաստանում», հայտարարել է նա: Զախարան, որին վստահել են Վրաստանի ուղղափառ եկեղեցուց, «անազնությունն են կոռուպցիայի» մեջ է մեղադրել կրոնավորներին, նշելով, որ դրանց հետեւում հավասարակշռված հեռանում են երկրի գլխավոր հավաքից: Նրա գործունեության անմասնագիտակի միջոցառումը գրանցվել է 1999 թ. հոկտեմբերի 17-ին, երբ մոլեզանած ամբոխի գլուխն անցած գրող էլ մի անձնանուն, որտեղ 120 երեւոյթականներ են հավաքված եղել: Ամբոխը երկարա խաչերով եւ փայտա մակերևույթով հարվածել է աղանդավորներին, որոնցից 16-ը իրավազանց է տեղափոխվել, իսկ Ֆաթի Թաբաթաչի անունով, երկու երեխաների մի մայր կորցրել է մի աչի տեսողությունը: Չնայած հեռազայնում հեռուստատեսությանը զուգարկվել է հարձակման տեսանկյունից, եւ տուժողներից մոտ 70-ը դաշտայն հայր է ներկայացրել, դաշտայնական մարմինների կողմից

ոչ մի ֆայլ չի ձեռնարկվել:

Երեւանի անհայտներից բացի, հարձակման են ենթարկվել նաեւ ավեստաբանականները, բաղաժանաները, հոգեբանականները, «Լիբերի» ինստիտուտը, «Յուրայթոթ բայթը» ընկերությունը, «Ռեզոնանս» թերթի խմբագրությունը, ոչ կառավարական, ինքնակազմակերպություններ եւ մարդու իրավունքների հարցերով կառավարական լիցենզիայի դաշտայնացումը:

Հարձակումներն, ըստ լրագրության, նույն ձեռնարկն ունեն: Հավաքույթի մասնակիցներին անդամակցելուց եւ խիչելուց հետո գրողի մասնակիցները ոչնչացնում են այնքան զսնված գրականությունը եւ սղառնում, որ հեռազայնում նման հավաքներ չկազմակերպեն:

Իր անվանագրությունն աղանդավոր Մոսկալով նստիկանությունը մարդու իրավունքների խորհրդարանական հանձնաժողովի նախագահ էլենա Թեդորաձեյց վերցրել է հավաքակազմակերպության հասցեները, որոնք հեռազայնում հայտնվել են Սկալապիլիին ձեռնարկում: ԱՄՆ-ում գործող «Հյուսիսային յոթսուրբ» մարդու իրավունքների դաշտայն կազմակերպությունը, որի ներկայացուցիչը ներկա է եղել գրեթե բոլոր դաշտայնություններին, բողոք է ներկայացրել նախագահ Երեւանում հարձակումների առաջ «այլ փակելու»: համար: Նույնիսկ համայն Վրաստանի դաշտայն իշխան Բ-ի բողոքությունների վերջ տալու կոչից հետո Երեւանում կազմակերպվել են հարձակումները եւ սարածվել անտուրեժ: Ժողովրդական զանգվածները, համայն ինքնուկ Սկալապիլիին, դեմ են վարչապետություններին: Ավելի քան 130 հազար դաշտայնային խնդրագիր են ներկայացրել կառավարությանը վերջ տալու կրոնական փոխանակությունների դեմ սանձազերծված բողոքություններին, ինչպես նաեւ օրենքով արգելելու երկու լիցենզիայի եւ նման աղանդների ֆայլային գործունեությունը երկրում:

ԱՄՆ կառավարության, երկախորհրդի եւ այլ միջազգային կազմակերպությունների ձեռնած ներկա նախագահ Երեւանում խոստացել է հասնուկ նիստ գումարել ինքնակազմակերպություններին:

Չիրու մնա հիշատակող...

Երեսանի «Հայա Աժան» համալսարանի ղեկավարը Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության սան դալիժում մայիսի 7-ին կազմակերպել էր «Երեկույթ» հանձարեղ լեզվաբան-հայագետ Հայա Աժանի «Հայ գաղթականության մասնություն» գրքի լույսընծայման առիթով:

Աժանությունը գրվել է 20-րդ դարի սկզբներին Եվրոպայում, Ասիայում եւ Կովկասում հրատարակված բազմաթիվ նյութերի վերլուծությանը եւ համակարգմանը: Այն ընդգրկում է մոտ 58 երկիր, ունի գիտական եւ ճանաչողական մեծ նշանակություն, որը նկարագրում է հայերի ունեցած նշանակալի դերը Եվրոպայի, Ասիայի, Մերձավոր Արեւելի, Աֆրիկայի երկրներում, Ամերիկայում, Ավստրալիայում, նրանց ապրած երկրների հասարակական-հոգեբանական, ռազմական, սոցիալական, առեւտրական, մշակութային կյանքում: Հր. Աժանյանի հայագիտական բոլոր բազմաթիվ գործերին առանձնահատուկ է նյութի ընդգրկման մասնական թե առիթական լիակատարությունը: Հայոց գաղթականության մասնական բարդաբանումը հեղինակը եթե մասնական առումով գրեթե հասել է թեմատիկ ընդգրկման լիակատարության, ապա համաժամանակյա կամ արդիական կրթվածով, գաղթաբանների անընդհատ ուժանցման եւ նորերի գոյացման լայնամասշտաբում նա մշակույթը գտնվել է մասնական իրադարձությունների հետեւից գնացողի, իր գրառումները անընդհատ լրացնողի ու բարձրագույնի դերում: Նման նկարագիր է սվել ԵՊՀ-ի դասախոս, բանասիրական գի-

տությունների դոկտոր, դոկտոր Հովհաննես Բարսեղյանը գրքի առաջաբանում: 100 տարի աշխարհային ժողովրդի պայքարի եւ ոչնչացման վտանգի, իսկ հետո, գրողի դուստր Քնարիկ Աժանյանի ջանքերի շնորհիվ, այսօր արդեն հրատարակվեց Աժանյանի անունը կրող համալսարանի ղեկավար, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր Ավագ Խաչատրյանի նախաձեռնությամբ, որը բարձր գնահատեց գիրքը:

Գերեզմանում բոլոր բանասիրները Հրանտ Ավետիսյանը (գրքի գլխավոր խմբագիր), ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Կարլեն Դալլախյանը, Հր. Աժանյանի անվան համալսարանի սփյուռքահայության մասնական դասախոս, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր Քնարիկ Աժանյանը հասկարեց նույն տիմ, որ այս գիրքը եզակի աղբյուր է նաեւ բնագրային առումով, հայերենի գրաբանության տեսակետից: Հեղինակի օգտագործած մասնական գրականությունը հիմնականում գրաբար է, մինչդեռ գրքի բուն բարդաբանը արեւմտահայերենով է:

Շնորհակալության խոսքեր հնչեցին նաեւ «Չանգակ» հրատարակչության հասցեյին, որտեղ տպագրվել է այս արժեքավոր եռահատորի անդամիկ հատորը: Ելույթները ընդմիջվում էին Հր. Աժանյանի գրքի առանձին էջերի հայոց լեզվին եւ հայերենի մոտեցման բանաստեղծությունների ընթերցանությամբ (դերասաններ ժենյա Ավետիսյան եւ Յուրի Ամիրյան), բարականների (Աննա Մայիլյան) կատարմամբ:

ՄԱՐԻՆԵ ՄԱՐԿՈՅԵԱՆ

ՆՆՈՒՍԱՏԵՍԱՅԻՆ ԷԿՐԱՆ

Խոսք հիացմունքի ու երասխագիտության

Ռեժիսոր Հրանտ Մովսիսյանի եռադասումը կյանքի փառաբանություն է, սիրո օրհներգ է, խոսքի հարգանք է մեր նախնայաց զեղեցիկ ավանդույթների: Այդ մասումը գալիս է կրկին եւ նորից հաստատելու, որ ամենամաքուրը, ամենազուլալը, ամենանախաջը մեր ազգային ակունքներն են: Այդ ակունքներին մերժեցալ կարող են միայն այն անհասակաւորությունները, որոնք ի զորու են մուտք գործելու մեր ժողովրդի հոգու գանձարանը: Հրանտ Մովսիսյանն այդ արվեստագետներից է:

Նրա ստեղծած գործում գերխաղած եւ խորաթե իմաստավորված է ամեն ինչ: Վառ ու շեղ են գույները, որոնք սիրո գույներն են, մարդկային անխառն երանկության գույները: Պարզ «Լուրկեն» եւ «Շիրխանին» փնդ են հանում մարդու հոգին: Յուրաքանչյուր բնութագրում է, դերակատարները՝ ազգային կողորհով թաթախված: Հարսնացուն հմայիլ-խոնարհ-նազելի է, փեսացուն՝

առնական, լուրջ ու ավանդադաս: Իսկ գլխավոր գործող անձի՝ Սիդա Մարգարյանի հոգու եւ մարմնի ծախսումն այդ երանկալի մասնական է:

Հրանտ Մովսիսյանի եռադասումը հոգեւոր դաստիարակության դասեր է տալու սերունդներին, նրանց ուղեկցելու է նաեւ աղագայում եւ դաստիարակելու է օտար հովերի այլասերող ազդեցությունից:

Սեմ ոչ միայն շարել են դարերով: Այս ավանդադասումը հաստատում է, որ մեր նախնիներն անկրկնելի էին նաեւ մարդկային երանկության հորդուն լուրհերին: Եվ փառք Աստուծո: Եռադասումը վերստեղծել է մեզ է հասցրել մեր նախնայաց ավանդույթներից մեկի՝ հարսանյաց արարողության որդանկարմիրյան շեղաբույր գույները, ազգային հոյակապ զգացումներ է ծնում հարյուր հազարավոր մարդկանց սրտերում:

ՌԱՐԻՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՎԱՍՏԱՈՑ

Մուրք դասարագ Շուշիի Ղազանչեցոց եկեղեցում՝ նվիրված դասնական հաղթանակներին

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 8 ՄԱՅԻՍ, ՍՈՒՆՆՊՐԵՍ: ԼՂՀ-ում սկսվել են Շուշիի ազատագրման 10-րդ տարեդարձին, Հաղթանակի եւ ԼՂՀ դաստիարակության բանակի սնունդի նվիրված միջոցառումները: Ինչպես սեղեկացնում են նախագահի մասնական ծառայությունից, երեկ Շուշիի Ղազանչեցոց եկեղեցում տեղի է ունեցրել մուրք դասարագ, որին ներկա է եղել ԼՂՀ նախագահ Արկարի Ղուկասյանը: Նախագահը այցելել է նաեւ նույն օրը Սեփականակերտում բացված ցուցահանդեսին, որտեղ ներկայացված են վրձնի վարդերի եւ Բանդակագործների աշխատանքները: Միջոցառումներին իր մասնակցություն է բերել սնանկասարությունների առիթով ԼՂՀ-ում գտնվող ՀՀ դաստիարակության նախարար Սերժ Սարգսյանը:

Իսախանյան կցուցադրվել «Տայֆիլմում» նկարահանված 17 ֆիլմեր

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՄԱՅԻՍ, ՍՈՒՆՆՊՐԵՍ: Իսախանյան կողմի նախաձեռնությամբ, «Տայֆիլմ» կինոստուդիան Սիլվանի Բաղդասարյանի հետ մայնակալորվածություն է ձեռք բերել Իսախանյան հայկական ֆիլմերի փառասուն անցկացնելու համար: Ներկվ, որ Սիլվան են ուղարկվելու «Տայֆիլմում» վերջին երկու տարիների ընթացքում նկարահանված 17 կադրային ֆիլմերը, կինոստուդիայի սնունդը Գեորգ Գեորգյանն ասաց, որ փառասունի (տեւելու է 20 օր) ամբողջ ծախսը հոգալու է Իսախանյան կողմը:

Այսօր, ժամը 15:00-ին, Թեւեկյան մշակութային կենտրոնում տեղի կունենա նկարիչ Գեորգի Յարայանի աշխատանքների ցուցահանդեսի բացումը: Կցուցադրվի 35 աշխատանք՝ ծաղրանկարներ, բարձր, գրքի ձեւավորումներ եւ բնանկարներ: Մեր ավագ սերնդի բազմալատակ վարդերի հերթական այս ցուցահանդեսը, որը կազմակերպել է «Ազգ» թերթի խմբագրությունը, Գեորգի Յարայանն անվանել է «Բարի գեղեցկություն»: Եվ իսկա-

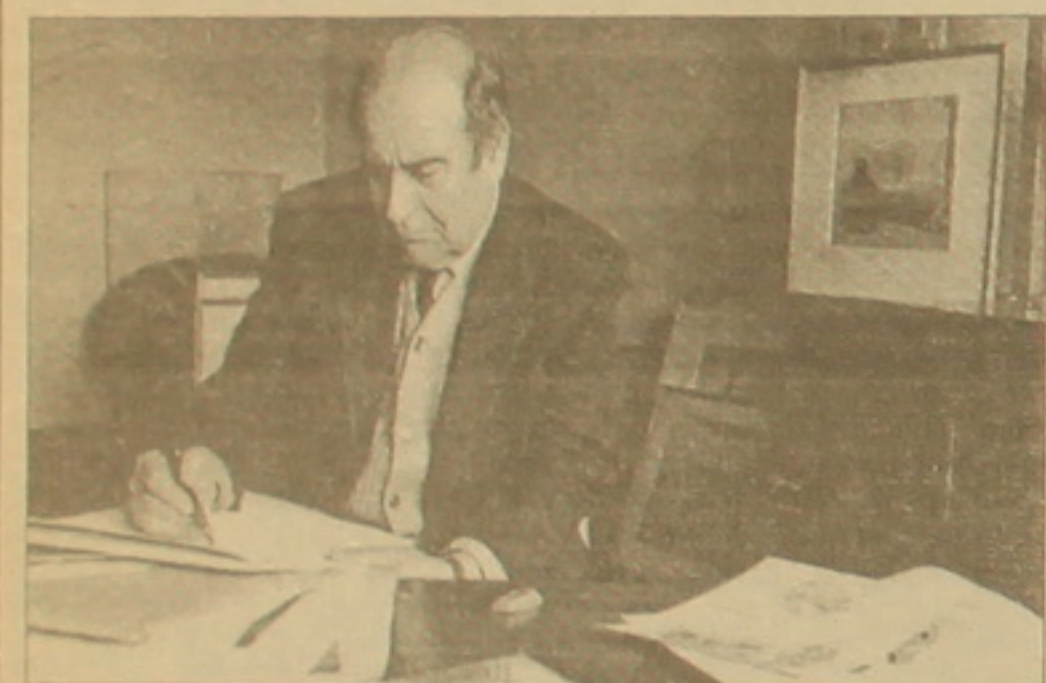
հեխաթների ավանդական մոտեցումները, Գեորգի Յարայանը նորովի է մեկնաբանել Հովհաննես Թումանյանի «Սուշիկ ուսկանը» եւ «Չարի վերջը», Վարդան Այգեկցու «Իշխանը եւ այրի կինը», Ավետիսի Խաչատրյանի «Սասանան եւ իր աղջիկները», Սկրիչ Կոբյունի «Էջը եւ իր սվերը» ստեղծագործությունները:

Քաղաքական ու կենցաղային թեմաներով բազմաթիվ ծաղրանկարներ է արել Գեորգի Յարայանն ի դաստիարակ, առավել եւս եթե հա-

նաչում: Առավել եւս աղբեցնում է նրա աշխատանքները, դառնորդում նրա հմտությունը: Նրան ղեկ է մի փոքր հուշել, եւ նա կարճ ժամանակում ձեռք կարող է ներկայացնել ձեռ իսկ տեսած աշխատանքը: Երբեմն զարմանում եւս, թե այս լրջախոս մարդն ինչպիսի սրամիտ լուծումներ է գտնում ամեն դրամայում:

Տարիներ առաջ եւս տես Գեորգի Յարայանի ստեղծած գործը, որը մասկերում էր Սիմոնի արվեստանոցը: Ինչպիսի նուրբ զգացողություն ղեկ է ունենալ նկարիչն իր գործընկեր-նկարչի աշխատանքին դաստիարակ, Սիմոնի

Աշխարհը տեսնել բարի ու գեղեցիկ Այսօր բացվում է Գեորգի Յարայանի «Բարի գեղեցկություն» ցուցահանդեսը

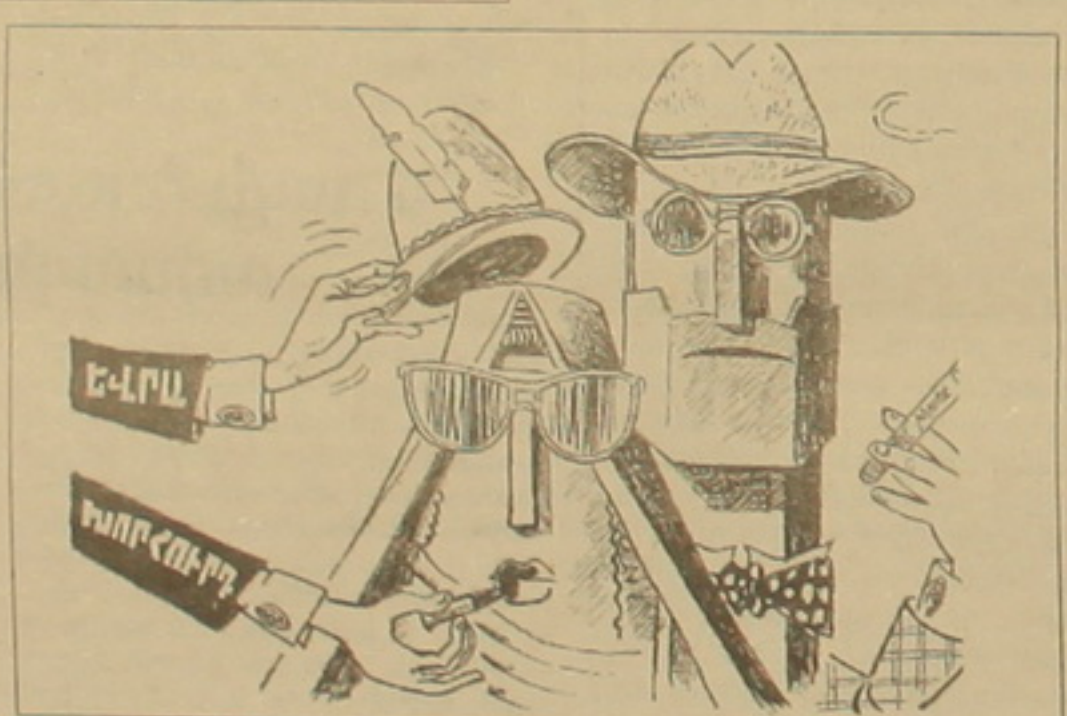

րես, ցուցահանդեսում ներկայացված աշխատանքները բարոյաբան ու գեղեցկությամբ են լեցուն: Այսօր եւս ներկայանում մեզ հայության ճանաչված մշակութային հովանքները՝ Հովհաննես Երզնկացի, Պարոյր Սեւակը, Հայկաբեկ Ուրուխյանը, Սեբեդի Բաղդասարյանը, Հակոբ Ավետիսյանը, Արամայիս Սահակյանը... Ամեն մի կերպարում Վարդերը կարողացել է գտնել այս հանրահայտ մարդկանց բնորոշ յուրահատուկ գծեր, նրանց բնավորության հիմնական գծերն արտահայտելու ձեռք: Ու այս ամենն արված է սիրով ու գեղեցիկ, առանց չարության հետքի անգամ:

Մեռուց, նմանակումներ կարելի է անել, անգամ օտար նման դասկերել որեւէ մեկին, ասում է Գեորգի Յարայանը: Սակայն անպիղծվար է դադարանել ճշմարտացիության ու գեղարվեստի, չարության ու բարության անչափ բարակ սահմանը:

Միայ, հենց այս ներությունն է միջոց բնորոշ եղել Գեորգի Յարայանին, նա, ով մարդու մեջ միջոց փնտրում եւ գտնում է բարության եւ գեղեցկության արտահայտությունները: Դա վերաբերում է նաեւ ֆաղափական գործիչներին (ցուցահանդեսում «Ներկա» են Վարդան Խաչատրյանը, Շավարս Բոչայրյանը, Գագիկ Մարտիրոսյանը...):

Հաղա ուրախ գունագեղ են գրքերի ներկայացված ձեւավորումները: Բնավ չխախտելով մեզ հայսնի

վի առնեն, որ աշխատում է «Ազգի» խմբագրատանը, օրաթերթ, որ ամեն օր հեղինակային գծանկարի դասանց է առաջադրում: Թեմատիկ առումով դրանք օտար են ֆաղափական դաս, օւկայական հարաբերություններ, հասարակական թուրքու, մշակույթ, գրականություն, մարդկան թեմաներ (թեւե վերջին թեմայով «Ազգում» դեռեւս ինչ աշխատանքներ են տպագրվել):

Ստեղծագործական երկար ճանապարհ է անցել Գեորգի Յարայանը: 51 տարի առաջ 1951 թ. Հայաստանում լույս տեսնող «Կոմսոմոլց» թերթում տպագրվեց դեռեւս ուսանող Գեորգի Յարայանի առաջին նկարը: Կարճ ժամանակում նա

նեռնչումը ճշմարիտ դասկերելու համար: Ու հետո, երբ արդեն միայն են աշխատել գրեթե երեք տարի «Ազգի» խմբագրատանը, ուժադրությամբ հետեւել են նկարչի աշխատանքների ստեղծման յորդեպին եւ փոքր-ինչ կարողանում են բացատրել Գեորգի Յարայանին, մարդ, որին, ինչպես եւ ամեն մի ճշմարիտ արվեստագետի, դժվար է բացատրել:

Ամեն դեպքում, այսօր բացվող Գեորգի Յարայանի «Բարի գեղեցկություն» ցուցահանդեսը նորովի կբացահայտի մեր աշխատանքային ընկերոջ ստեղծագործությունը, ցուցահանդես, որը գործելու է մինչեւ մայիսի 12-ը:

ՄԵՐԳԵՅ ԳՆԱՆՅԱՆ

«Տայերը Երուսաղեմում» Դասախոսություն Մ. Նսահանյանում

Ս. Նսահանյանի Քեմբրիջի ֆաղափ Սր. Երուրդություն եկեղեցում, տեղի կազմեն Քուրդյանի հովանակորությունը, վերջերս Երուսաղեմի երախական համալսարանի հայագիտության բաժնի սնունդը դոկտ. Մայլի Սթոնը կարդացել է «Հայերը Երուսաղեմում» դասախոսությունը: Ավելի քան 100 հոգու ջերմ ընդունելությանն արժանացած դասախոսության ժամանակ որն Սթոնը խոսել է Լազարեթում եւ Սիմոնի անաղասում ամենաին հայերեն գրությունների, Երուսաղեմի հայսնի «Թռչուն» խճանկարի մոտ հայտնաբերված 7-րդ

դարի հայկական խճանկարի եւ Հին Բաղափի Յաֆայի դարձալի մոտ 7-րդ դարի հայկական ձեռագիր արձանագրությունների մասին: Նա ունկնդիրներին ծանոթացրել է Երուսաղեմի Հին Բաղափի հայոց թաղի դիրքին, ինչպես նաեւ ներկայացրել է դասախոսության ամենակարեւոր հպատակությունները Սր. ժառանգավորաց ասվածաբանական վարժարանը, Սր. Թարգմանչաց երկրորդական վարժարանը, Գյուլբենկյան մասնադասարանը եւ հայոց դասախոսության ձեռագրերի գրադարանը: Հավելեն, որ երբայական համալ-

սարանի հայագիտության բաժնին աջակցում են Երուսաղեմում Հայաստանի հյուրասոս Գրիգոր Մոմչյանի ընտանիքը եւ Սեմ եւ Սեյ Ռուսին հրեական հաստատությունը: Հայագիտության բաժնից համագործակցում է Երուսաղեմի եւ Հայաստանի գաղութային եւ ակադեմիական հաստատությունների հետ, ինչպես նաեւ կադեր է հաստատել Երուսաղեմի հայոց դասախոսության, Երեւանի ղեկավար համալսարանի եւ ՀԱԱ հնագիտության ինստիտուտի հետ:

ՌԱՐԻՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Սուրբ Համբարձման տոն

Սուրբ Համբարձման տոնը Հայ առաքելական եկեղեցու Տերուհի տոներին է, որ խորհրդանշում է Հիսուսի երկինք համբարձվելու հիշատակը: Այս տոնը Հայ եկեղեցին նույն է Քրիստոսի հարության օրվանից հառապում օր հետ հինգ շաբաթ օրը ամբողջ 30-ից մինչև հունիսի 3-ը ընկած ժամանակահատվածում:

Հարությունից հետո հառապում օր երկրի վրա մնալով, Հիսուս Քրիստոսն իր առաքյալներին վեր-

ջին դասգամներն ու օրհնությունները տալով համբարձվել է երկինք ու նստել Հայր աստծո աջ կողմում: Մինչ առաքյալները զարնացած ու ալլալված երկինք էին նայում, նրանց երկու ստիակազգեստ հրեականներ են երևում եւ ասում. «Ո՛վ գալիլացիներ, ինչո՞ւ կանգնած նայում եմ երկնին, այս Հիսուսը, որ ձեր միջից երկինք վերացավ, դիտե՛ք զա՛յն նույն ձերով, ինչպես տեսաք նրա երկինք գնալը» (Գործ 1.11):

Համբարձումը նշանակում է Հիսուս Քրիստոսի երկրային առաքելության ավարտը:

Համբարձման տոնը ներառում է հայոց հեթանոսական օրացման մի օտար սովորություններ ու ավանդություններ: Տոնը վերածվել է ժողովրդական տոնակատարության:

Արվեստում եւս Համբարձման տոնն ունեցել է իր արտահայտությունները: Պատկերագրության մեջ Համբարձման տեսարանները

հայտնի են IV դարից եւ բավականին լայն տարածում ունեն: Հայկական արվեստում հնագույն օրհնակները Պոնտիկի, Օծուկի (VI դ.) եկեղեցիների բարձրաճակատներն են:

Համբարձմանը նվիրված բազմաթիվ տաղեր են ստեղծվել, որոնցից «Այսօր անդրանիկ», «Եվ ի յերկինս վերացեալ» մեղեդիներով հանդերձ հարատեւել եւ երգվում են եկեղեցում առ այսօր:

Հօտ մեծ Համբարձում է, Ճաղիկների հարցում է... Աստված երկինք համբարձավ Ամենքի բախտը բարձավ...

Տոնական հանդիսությունները սկսվում են չորեքշաբթի օրը: Այդ օրը կանայք «ժողկամոր կիրակի» էին կոչում՝ խուսափելով որոշ աշխատանքներից՝ ի տարբերակ «ժողկամոր», որոշեցի վերջինս իրենց երեխաներին գերծ զառիկ եւ ծաղիկ եւ կամուրջ հիվանդություններից: «Ճաղկամայրը», ըստ ավանդության, Վարվառե անունով մի կույս է, որին Քրիստոսն օրհնելու համար հետադարձ է կոտորած հարցը: Աղբիկը Արեւմտյան Հայաստանից փախելով, բախվել է Աւսարակի մոտ գտնվող Արայի լեռան այրերից մեկում: Հովիվները մասնում են Վարվառեի տեղը, վերջինս էլ, նահապետական առաջ, խնդրում է Աստծուն, որ ծաղիկով եւ կամուրջով հիվանդ երեխաներն իր անունով բուժվեն: Աստված կատարում է նրա խնդրանքը, եւ Վարվառեին աղբիկը մայրերի երեխաները բուժվում են վերոհիշյալ հիվանդություններից: Միաժամանակ, Վարվառե անունով է իր տեղը մասնավոր հովիվներից, եւ սրան իրենց ուխտագրության հետ արագեցնում: Այսօր էլ աշխարհիցները ցույց են տալիս այդ փառքը: Համբարձման չորեքշաբթի-հինգշաբթի օրերը Արայի լեռան օրհնակային ժողովուրդը մինչեւ վերջերս հավաքվում էր այստեղ մեծ ուխտ:

Ներք ձվի վրա իրենց բախտը գրեն: Առավոտյան ձվի վրա կարծիք նշան գտնողներին երջանկություն, սեւ նշաններ գտնողներին՝ դժբախտություն էր ստասում: Կանայք այդ գիշեր ձգում էին հղիանալ, հավասարով, որ ծնված երեխան իմասուն է լինելու:

Այդ կախարդական գիշերը չարերն էլ հանգիստ չէին մտնում: Նրանք կարող էին հարս ու աղջիկ փախցնել: Վերջիններս միայն մեկ տարի հետ կարող էին վերադառնալ, ուստի հարկավոր էր զգույշ լինել բախտունների այդ գիշերը...

Վանում գիշերը կանայք ավել էին հեծնում եւ յոթ անգամ տան շուրջը դասվում: Համբարձման գիշերվա կախարդանքներից տոնը լուսաբանելու ակնկալիքով:

Նոր Բայազետում չարը խափանելու համար չորեքշաբթի գիշերը տան շուրջը միայն համար օգտագործած մեխ էին խփում:

Գիշերն առաստեղներով ցույց էր իջնում դաշտերին: Արաբալույսին բուրսները բավալվում էին ցողով օծված կանայքների վրա բուժվելու համար: Առողջներն էլ ցող էին հավաքում, խառնում ջրին եւ լողանում՝ հիվանդություններից գերծ մնալու համար:

Կանայք ծաղիկ կամ ավելուկի բույս էին լողում եւ դնում կարճամասնի

ստանալու համար: Փոխարենը տղաները լուսաբանում էին իրենց սիրածից մի համբույր, կամ որ խոտված աղջիկները հասցնեին սիրածների հետ: Իսկ եթե տղաները չէին գտնում փառքը, դառնում էին աղջիկների ծաղիկ առարկան:

Համբարձման ամենակարեւոր ծեսը՝ վիճակահանությունը, տեղի էր ունենում բնության գրկում: Վիճակի փառքի մեջ յուրաքանչյուր աղջիկ մի փոքրիկ նշան էր գցում (ուլուն, օղ եւ այլն): Մի աղջկանի նշաններն էին վիճակի փառքի մաս, վրան իող գցում եւ երգելով սկսում խաղը: Յուրաքանչյուր բախտագույժ կանայքից հետո աղջկանը փառքից որեւէ նշան էր հանում: Զանգյալի բովանդակությունից էլ որոշվում էր նշանի տեղը բախտը:

Այն աղջիկներին, որոնց դժբախտություն կամ անհաջողություն էր բաժին ընկել, մխիթարելու համար մի հնարավորություն էլ էր ստեղծվում: Փառքի ջուրը լցնում էին մի անանի մեջ: Երկու աղջիկ ամանը բռնում էին, իսկ դժգոհողը մասը փում էր ջրի երեսին: Եթե ջուրը ծախ էր դրոշմում, վաս զուգակությունը կատարվելու էր, եթե աչք էր դրոշմում, չարը խափանվում էր: Սակայն ամանը բռնողներն այնպես էին անում, որ ջուրը դեղի աչք դրոշմի եւ ոչ մեկին վաս առաջա չտալիս:

Վիճակահանությունից հետո փառքի ջուրն արեւուն ու խոնարհներին էր ցածր անում: Սակայն ամանը իր վիճակից զխիստ, որոշեցի առողջանալ:

Քանի որ զուգակություններին անվերադարձ հավասում էին, աղջիկները, օգտվելով տոնախաղի ընթացքում հնարավորությունից, մայրերին հայտնում էին իրենց վիճակված երջանկության մասին հայտնելով սիրած տղայի անունը (վերջինս հետ էլ ամուսնանում էին):

Համբարձման ծաղկահավաք նորահարսներին հնարավորություն էր տալիս զաղջնի հանդիմելու իրենց սիրածին:

Ծաղկահավաքին սիրածի հետ փախչելու դեղիք էին լինում: Միահարները հեռանալով իրենց բնակավայրից բնակություն էին հաստատում այլ վայրերում:

Բնության գրկում բացված Համբարձման ծոխ սեղանին վերջին անգամ կարծիք ներկայացնում էր դուրսը: Այստեղ փակվում էր զուգակական շաղկապը (Չաղկապ, կանայք կիրակի, կարծիք կիրակի):

Համբարձումից մինչեւ Վարդավառ ուխտատեղի չէին գնում, համարելով, որ սրբերը համբարձված են: Այդ ժամանակահատվածում ոմանք լուսանում են Ս. Կարաթեփի դասը, որն ավարտվում էր Վարդավառից հայոց ամենասիրելի եւ ամենագրեղ սրբատեղիներից մեկի՝ Ս. Կարաթեփ վանքի ուխտագնացությամբ:

Մեր՝ ոչ, իսկ բարություն

Չինաստանում կարճատև մի կին կար, որ ֆան օրհնական օգնում էր մի վանականին: Կինը մի փոքր խորթ էր սարքել եւ կերակրում էր նրան, իսկ նա մեղիսացի էր անում: Մի օր էլ կինը ցանկացավ դարձնել, թե վանականը ինչ հաջողությունների է հասել: Նա որոշեց օգնություն խնդրել մի ցանց գեղեցիկ ու զգայուն աղջկանից: «Հանդիմիր նրան, եւ երբ դուր մեծակ մնա, գրկիր նրան» սովորեցրեց կինը, այնուհետեւ հարցրու, թե նա ինչպես է վերաբերվում իր գրանցից հետո»:

Աղջիկը վանականին հրավիրեց իր մոտ, թեյախոսությունից եւ գրույցից հետո մոտեցավ նրան խոսքերով փարվելով կրօնին: Աղջիկը հարցրեց, թե նա ինչպես է վերաբերվում իրեն:

Վանականը բանաստեղծորեն լուսաբանեց.

- Ծեր ծաղը ծնունդն անում է ցուրտ ծայրի վրա: Այնտեղ ոչ մի կաթիլ ջերմություն չկա:

Աղջիկը վերադարձավ ու կնոջը փոխանցեց վանականի խոսքերը:

- Մտածե՛ք միայն, ես այդ մարդուն ֆան օրհնական եմ, բացակա չեց լուսանալը: Նա անուշադրությամբ վերաբերվեց ինձ ցանկություններին եւ չառաջ գրեց, թե հասկանում է վիճակը: Նրան ոչ ոք չէր ստիպում լուսաբանել ինձ կրօն, բայց դեռ էր անուշադրական կարեկցամբ դուրսեր ինձ նկատմամբ, եթե չէր կարող զննահատել սերը:

Կինը ուղղվեց դեղի վանականի խորթին ու այրեց այն:

«Ցերեկով մոռնով մասն գաս, չես գտնի»

Հին Հունաստանում ամբողջում էր մի իմաստուն ծերուկ փիլիսոփա Դիոգենես անուոնով: Նա ցինիզմի հիմնադիր Անիստոսես Աթենացու աշակերտն էր: Այդ ուղղության կողմնակիցները կոչ էին անում հեծարվել ֆաղաֆակությունից, մեծում էին կրոնը եւ ֆարգուս վերադառնալ նախնադարյան վիճակին: Դիոգենեսը նույնպես հրաժարվել էր աշխարհիկ վայելքներից եւ աղբում էր սակառուս: Ասում էր, որ նա օրը ցերեկով ծեղիկ լաղթեք բռնած մարդ, ավելի ճիշտ՝ մեծաշանով Մարդ էր փնտրում:

Մի օր նրեղից են առաջացել աշխարհի լեզուներում տարածված այստիպի արտահայտությունները՝ «ցերեկով մոռնով մասն գաս, չես գտնի» կամ «ցերեկը ճրագով մասն գաս» եւ այլն:

Պատմում են, որ մի անգամ Ալեքսանդր Մակեդոնացին կանգնում է նրա սակառի գլխին ու ասում. «Ծերուկ, ի՞նչ կուզես, որ ինձ տես»:

Վերջինս փիլիսոփային հասուկ հանգստությամբ լուսաբանեց. «Մի կողմ գնա, արեւս մի ծածկիր»:

Եվ, ո՛վ զուգահեռություն, երկուսի արեւն էլ նույն տարածում 323 թվականին է խավարում, չնայած փիլիսոփան Մակեդոնացու երկու տարիին էր:

Դամբարան

Աշխարհի յոթ հրաշալիներից մեկը Մավզոլ թագավորի դամբարանն է Հալիկառնասում: Մավզոլի անունը (մ. թ. ա. մոտավորապես 360 թ.), լուսանում էր նախնադարյան կառուցել սկսած դամբարանի, եվրոպական լեզուներում դարձել է հասարակ անուն եւ հոմանիշ դամբարան բառի: Լատիներենում՝ mausoleum (մաուզոլեոս) փոխաբերաբար օգտագործվում էր «հրաշալի դամբարան» իմաստով, իսկ անգլերեն mausoleum (մաուզոլիում), ֆրանսերեն mousolee (մոզոլե) ուսուներեն՝ мавзолей, նշանակում է դամբարան:

Չորեքշաբթի վաղ առավոտյան սկսվում է հիմնական ծեսի՝ վիճակահանության արարատները: Աղջիկների խմբերը գնում են ծաղիկ հավաքելու: Նրանք մի փառքի մեջ, ծաղիկներից քաղի, լցնում են յոթ աղբյուրից յոթ բուս ջուր, յոթ տեսակ ծաղիկ յոթ տեսակ հոտը առվից յոթ տեսակ ֆարգուսներով, աղջիկները վաղ առավոտյան ծաղկահավաքի էին գնում բողբոջ զաղջնի եւ մինչեւ իրենց առաքելությունը չկատարեին, անխոս ու լուռ էին մնում: Խուսափում էին մանականց տղամարդկանցից, որոշ տեղերում նրանց հանդիմելիս բախում էին փառքի դարձուկներով եւ լուռ վերսկսում իրենց աշխատանքը: Բայց այս կանոնից շեղվում էր կային: Օրհնակ, Շիրակում ծաղկահավաքը կատարվում էր օրը ցերեկով, ողջ համայնքի, գյուղի ուղեկցությամբ, զուգանալով նվազի սակ: Բասենում աղջիկները ծաղկահավաքի ժամանակ Համբարձման երգեր էին երգում, նրանց ուղեկցում էին տղաները, ծաղկահավաքից հետո լուսաբանում էին վիճակի փառքը եւ մուքը ընկնելուն դեռ քաղցնում դասում: Գիշերը փառքը միջի մնալը քաղ երկնի սակ՝ «աստուղներ»:

Համբարձման հրաշալի, կախարդական գիշերվա գորավոր հնային ենթաբովելու եւ առավոտյան ցողով օծվելու համար:

Համբարձման չորեքշաբթի լուսաբանության գիշերը զուգակությունների, հրաշալիների գիշեր էր: Մուքը ընկնելուն դեռ կանայք կողմնակալ կողմնակալ էին դրսում դնում: Եթե կողմնակալ առավոտյան քաղցած էին գտնում, երջանկության նշան էր: Համբարձման նախնադարյան օրհնակները երկարատեղ լինում, երկարակեցություն նշան էր: Գիշերն աղջիկները մեկական ձու էին դնում սանիին, որոշեցի հրեական

Համբարձման գիշերվա վերաբերյալ ամենուր տարածված էր Լեյլիի ու Մեջլունի հանդիման լուսանությունը: Ծնողների լուսանությունը իրենց մուտազին չիստած սիրահար զույգը խնդրում է Աստծուն իրենց ասող դարձնել: Աստված կատարում է զույգի խնդրանքը, եւ տարին մեկ անգամ, Համբարձման գիշերը, Լեյլիի եւ Մեջլունի աստղերը երկնականարի տարբեր կողմերից զալիս միանում, ջերմ համբույրով գրկախառնվում են եւ դարձյալ վերադառնում իրենց տեղերը: Համբույրին ակամաստների այդ լուսանակալված բուրբ խնդրանքները կատարվում էին: Համբույրի լուսանակալված շեղբերը կանգ էր առնում, կանգ էր առնում նաեւ ողջ բնությունը: Համբույրվում էին երկինքն ու երկիրը, ծառերն ու ծաղիկները... Լեռներն անգամ տեղից շարժվում էին, մոտենում եւ ողջագուրվում: Բույսերը սկսում էին խոտել, միայնակ լուսանել, թե իրենք ինչ ցավի դեղ են: Ով այդ լուսանակալ կարողանար Եստիմոս օծ տալանել, երկու հավասար մասի բաժանել եւ դրոշի կողմն ուտել, նա կարող էր ծառ ու ծաղիկների լեզուն հասկանալ: Կանայք այդ գիշերը դուրս էին գալիս դաշտերը բուժիչ բույսեր հավաքելու:

Չաղիկից մինչեւ Համբարձում կարճատեղ էին օգտագործում, ֆանի որ նորածին հորքերն ու գառները կարող էին սնվում: Համբարձման առավոտյան կարճատեղի էին ելում: Որոշ վայրերում կարճատեղը ելում էին խմբով, արեւի մոտ եւ մի ֆանի շեղբի ան լուսաբանում էր արեւը: Կանայք այդ գիշերը դուրս էին գալիս դաշտերը բուժիչ բույսեր հավաքելու:

Վանեցիները լուսանում էին, որ կախարդանքի այդ գիշերը քաղցում էր Մեծի փակված այրի դուռը, եւ Մեծի ձին գանձեր էր դուրս բախում քաղ դոնից: Պատմում էին նաեւ, որ ժամանակին մի մարդ տեսել էր քաղ դուռը, ձին բեռնել ոսկով ու արծաթով եւ դուրս եկել: Նկատելով, որ ձեռքի փայլքը բողբոջ էր այրում, վերադարձել է վերցնելու, բայց կախարդանքի ժամն անցել է, դուռը փակվել է, եւ մարդը մնացել է ներսում: Հարցող տարի նույն ժամին քաղցվել են այրի դոները, եւ փակվածը ողջ-առողջ, հավաքած գանձերով դուրս է եկել:

Հինգշաբթի օրն աղջիկները դաշտից բերում էին իրենց լուսանակալի փառքը: Ասկայն դեղիք էին լինում, երբ տղաները վիճակը գտնում էին լինում: Աղջիկները ստիպված բանակցում էին տղաների հետ փառքը հետ

վրա, որոշեցի կաթի առատությունն աղախովի:

Չաղիկից մինչեւ Համբարձում կարճատեղ էին օգտագործում, ֆանի որ նորածին հորքերն ու գառները կարող էին սնվում: Համբարձման առավոտյան կարճատեղի էին ելում: Որոշ վայրերում կարճատեղը ելում էին խմբով, արեւի մոտ եւ մի ֆանի շեղբի ան լուսաբանում էր արեւը: Կանայք այդ գիշերը դուրս էին գալիս դաշտերը բուժիչ բույսեր հավաքելու:

Չաղիկից մինչեւ Համբարձում կարճատեղ էին օգտագործում, ֆանի որ նորածին հորքերն ու գառները կարող էին սնվում: Համբարձման առավոտյան կարճատեղի էին ելում: Որոշ վայրերում կարճատեղը ելում էին խմբով, արեւի մոտ եւ մի ֆանի շեղբի ան լուսաբանում էր արեւը: Կանայք այդ գիշերը դուրս էին գալիս դաշտերը բուժիչ բույսեր հավաքելու:

Հինգշաբթի օրն աղջիկները դաշտից բերում էին իրենց լուսանակալի փառքը: Ասկայն դեղիք էին լինում, երբ տղաները վիճակը գտնում էին լինում: Աղջիկները ստիպված բանակցում էին տղաների հետ փառքը հետ

AMERICAN EMBASSY NATIONAL HIRE VACANCY ANNOUNCEMENT

OPENING DATE: May 2, 2002
CLOSING DATE: May 16, 2002
POSITION TITLE: Administrative Assistant
GRADE: FSN-7 (successful candidates will be appointed at a lower grade than full performance until all qualifications of the position are met)

MAJOR DUTIES AND RESPONSIBILITIES:

Budgeting and Financial Planning: The incumbent will work together with the Republic of Armenia Ministry of Defense to formulate the long-term and short-term budgets for the Armenian Military's participation in Partnership for Peace. This includes the planning, implementation and reporting of the Armenian Partnership for Peace Budget to the responsible agencies i.e., Defense Attaché Office, European Command, Defense Security and Cooperation Agency and the Defense Finance and Accounting Service.

Accounting: The incumbent will be responsible for direct coordination with the Defense Accounting and Finance Service; obligating/committing funds; increasing/decreasing obligations; providing the Defense Finance and Accounting Service with the correct documentation to settle accounts. This will include the creation of fiscal data to be used in the above mentioned processes.

Interpreting/Translating: The incumbent will be responsible for translating all documents from Armenian or Russian into English and vice versa. Must be able to translate or interpret technical and military terminology. When required, interpret simultaneously from/to all three languages to include ceremonies, conferences and media events.

Travel Arrangements: Incumbent must ensure that the Ministry of Defense is aware of all deadlines to facilitate the securing of travel arrangements. Must work closely with the Embassy travel office to make travel arrangements for Armenian participants traveling to Partnership for Peace conferences, seminars and exercises. Must also ensure that Armenian travelers are aware of the visa requirements for the countries in which they are traveling.

QUALIFICATIONS:

- Completion of secondary school is required. University degree in accounting or management is desirable.
- Two years of progressively responsible experience in budget or accounting work is required.
- Level III English (good working knowledge) as well as an excellent level of written and spoken Armenian and Russian is required.
- Computer skills are required.
- Must be able to work with limited supervision.
- Must be able to travel to various countries as needed.
- Must be very mature and able to work with members of different nations and government agencies.

WHO MAY APPLY: Unlimited.

HOW TO APPLY: Please submit a detailed resume or an Application for Federal Employment (SF-171), or an Optional Application for Federal Employment (OF-612) which are available from the American Embassy guard office located at number 18, Marshal Baghramian street. Deposit the completed application form or resume in the application box located in the Embassy guard office.

ՎԱՐԿԵՐ

Չորսրդ քիզնես ունեցող ձեռնարկատերերին եւ իրավաբանական անձանց

■ Դրամով	45.000 մինչեւ 4.500.000
■ Տոկոս	1,5 մինչեւ 2 տոկոս ամսական
■ Ժամկետ	մինչեւ 18 ամիս

Զեւակերտումը 2-3 օրում գրավորման դարգեցված սխեմայով: Խորհրդակցությունների եւ հայտերի համար դիմել հեծելյալ հասցեով Կոմիտասի փող. 49, հեռ.՝ 23-09-25, 23-51-87

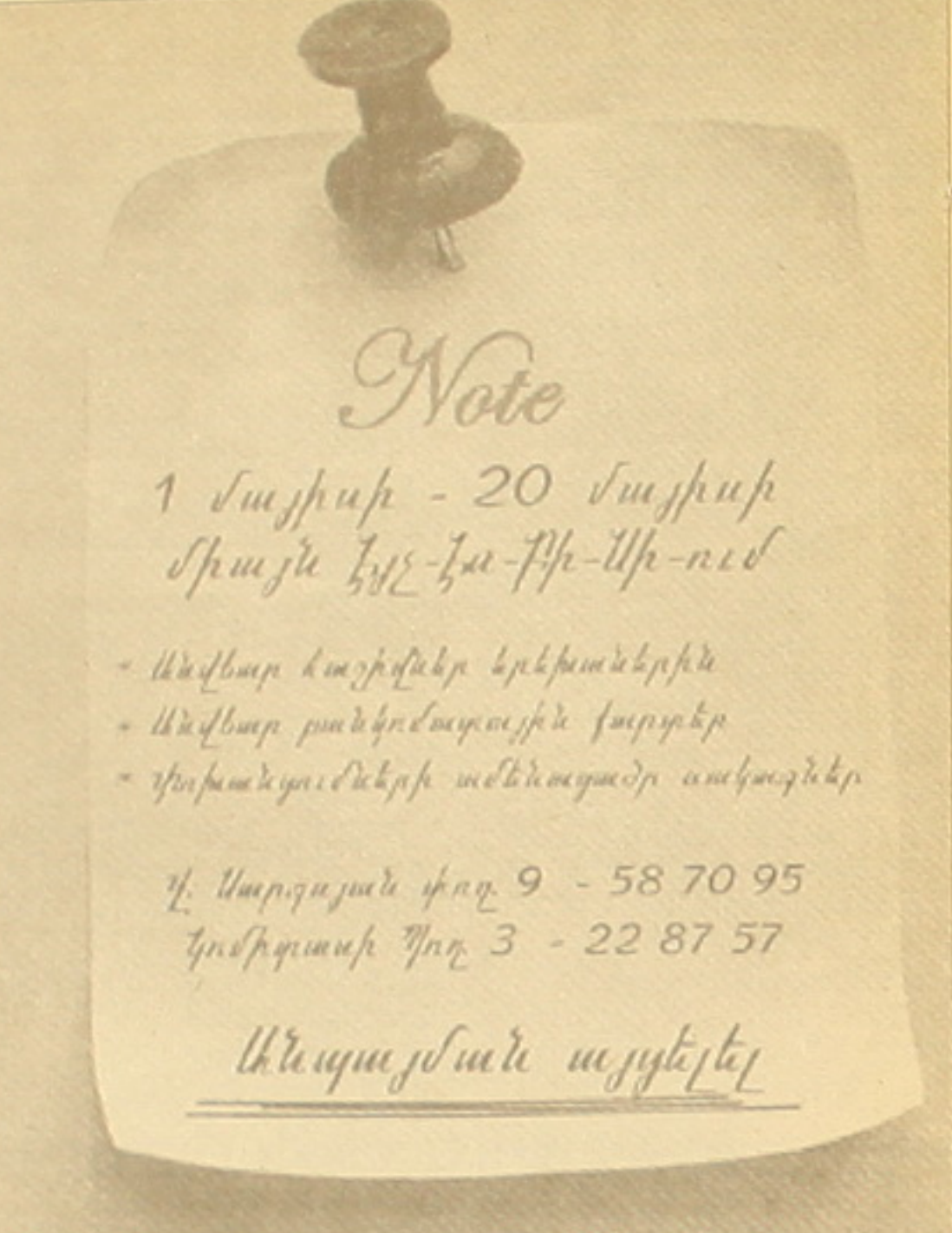
ԲՈՒԺՈՒՄ

1. Ներուզներ, վախ, դեղերսիա, հիստերիա...
2. Ներազգիաներ
3. Մազկավենեռական հիվանդություններ
4. Հեմաուարոդական համալարգի խնդիրներ

Վճարը բուժումից հետո:
 Հեռ. 25 31 51, 26 01 59

ԱՆՎՃԱՐ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

<ul style="list-style-type: none"> ■ Փոխանակում եմ երեւանի կենտրոնում գտնվող 76 մ սարածր մայրաբաղախի մեծակայում գտնվող առանձնասան հեծ: Հեռ. 09423833: ■ Վաճառվում է OPEL KADET մակնիշի ավտոմեծնա: Հեռ. 63-65-34: ■ Առաջարկում եմ դահլիճների, քնակարանների, ցանկացած տեսակի ոչ ստանդարտ քահերի դասրասում եւ տեղադրում: Վճարումը փոխանցումով կամ կանիիկ: Հեռ. 46-76-16, 46-05-23: ■ Վաճառվում է արտադրատարած Եղվարդում, ընդ. մակնիշը 3600 մ, ուրից 850 մ-ն եծնեծ, շինություններ, 16 միավոր սարքեր նեանակության հասոցներ: Հեռ. 26-54-69 (երեկոյան): ■ Վաճառվում է 2 սենյականոց քնակարան: Ամառանոցային 202 Վ եծնում (նախկին Կանազի հանգստյան տուն), 4 հարկանի եծնի 2-րդ հարկ, կադիսալ վերանորոգված: Հեռ. 65-23-32: ■ Վաճառվում է մեծադյա ավտոտնակ դեմիոյան փողոցում: Հեռ. 58-38-68: 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Շատ վաճառվում է ողորտու այգի Բյուրականում, լավ մեակված, 1400 մ, կա մեծադյա սնակ: Հեռ. 58-38-68: ■ Վաճառվում է ռուսական երիճոկ գրամեծնա «DELUX», ֆրանսիական, գունավոր դասծեծնահանման սար՝ CANON C7 շատ ցածր գներով: Հեռ. 58-38-68: ■ Շատ վաճառվում է 4 սենյականոց լավ վերանորոգված քնակարան Հարավ-արեւմտյան Ա1 թաղամասում, ընդ. սարածրը 88 մ, 9-րդ հարկ, մեծադյա դուռ, մեծ դասցզամբ կամարով միացրած ձաւասենյակին, մանսարդի հնարավորություն: Հեռ. 72-79-85: Գինը 8000 դոլար: ■ Վաճառվում է ռուսական սովեական հանրազհարան (33 հասո): Գինը 50 դոլար, խոհանոցի ակյուն 40 դոլար: Հեռ. 53-06-98: ■ Վաճառվում է Կենտրոնում 80մ կիսանկուղային սարած: Եռաֆազ հոսանք, ջուրը մեծական: Հարմար է օֆիսի, սառունայի, քարի եւ այլ օբյեկտներ կառուցելու համար: Հեռ. 529-353, քջջ. (09)429353:
---	---

Note

1 մայիսի - 20 մայիսի
 Տիւնը ՀԿԸ-Հա-Քի-Ար-ուժ

- Անվար կառնիներ երեխաներին
- Անվար բանկրեւարույին ֆարքեր
- Վերանայումների տեղեւարածր սակաւներ

Վ. Առաջայան փող 9 - 58 70 95
 Կոմիտասի փող 3 - 22 87 57

Անպայման աջակցել

HSBC

The world's local bank

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

մրցութային կարգով աւխասանի ե հրավիրում

- Խոհարարի օգնականի/սղասվ լվացողի
- Հավաքարարի
- Հյուսնի

Խոհարարի օգնականի/սղասվ լվացողի թեկնածուն դեծ է ունեծա միջնակարգ մասնագիտական կրթություն (սննդի տեխնիկում) եւ 1-2 սարվա համադասասիսան աւխասանային փործ:

Հավաքարարի եւ հյուսնի թեկնածուները դեծ է ունեծան միջնակարգ կրթություն եւ առնվազն երկու սարվա համադասասիսան աւխասանային փործ:

Պահանջվող փասաթղթերն են կրթության վկայական եւ տեղեկություններ կրթության ու աւխասանային փործի վերաբերյալ: Փասաթղթերն ընդունվում են մինչեւ ս. թ. մայիսի 13-ը, ժ. 17:45-ը:

Դիմել Հայասանի ամերիկյան համալսարանի կարդերի բաժին հեծելյալ հասցեով Սարալ Բաղրամյան դող. 40, 50ա սենյակ:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ավտոմեծնա վարելու ուսուցում: Անվանգությունը եւ էֆեկտիվությունը երաւալորվում է: Պեծ. վկայական 01045216
 Հեռ. 55-79-44 (Ալեքսանդր)

Объявление

Утерян паспорт на имя Самвела Р. Маиляна. Нашедшему просим доставить по адресу ул. Исаакяна 28, 3 этаж, офис компании "Арминко" или связаться по телефонам 526326, (07)272707. Вознаграждение гарантируется.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Նոր-Սարա» թեկական կենտրոնին անհրաճեծ է մինչեւ 35 սարեկան, առնվազն մասնագիտական 5 սարվա փործով, բարծրագույն կրթությամբ ֆինանսիս-տեծնագեծ: Հաւադադական գործի, համակարգի, ինչդեծ նաեւ հայերեծ, անգլերեծ, ռուսերեծ լեզուների տիրադեծում: Բոլոր տվյալներն անհրաճեծ է ողորկել Բ. Երեւան, Նոր, Ա. Արմենական 13 հասցեով, հեռ. 65 58 21, ֆախս 57 83 69, էլ. փոստ heart@nmmc.am

ԱՄԵՆ ՕՐ-ՇՈՒՐԶՕՐՅԱ-ԱՆՎՃԱՐ

Այսուհեծ «Ազգ» օրաթերթում կտղագրվեծ առ ու վաճառի, աւխասանի հրավերի, վարծակալման, փոխանակման եւ նմանատղ հայտարարություններ **անվճար**.
 3-4 տղերի սահմաններում:
Չանգահարել՝ 52 93 53, ամեն օր-ուրջօրյա

For Your Internal News of Armenia Log on to In
www.azg.am
English, Russian, Armenian and Turkish